

ZPRÁVA O PŘEZKUMU HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE

Zákon č. 363/2019 Sb., kterým se mění zákon
č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění
pozdějších předpisů

Obsah

Úvod	3
1. Základní identifikační údaje přezkoumávaného právního předpisu	4
2. Vazba na další dokumenty a regulaci, legislativní proces	5
2.1 Úzce související právní přepisy	5
2.2 Legislativní proces	6
3. Přehled změn vůči schválené ZZ RIA / oproti stavu hodnocenému v ZZ RIA	7
3.1 Změny regulace	7
3.1.1 Rodičovský příspěvek – navržené a přijaté úpravy	7
3.1.2 Rodičovský příspěvek – přijaté úpravy nad rámec původního návrhu	8
3.1.3 Příspěvek na bydlení – navržené a přijaté úpravy	8
3.1.4 Příspěvek na bydlení – přijaté úpravy nad rámec původního návrhu	8
3.1.5 Nezaopatřenost dítěte – navržené a přijaté úpravy	9
3.1.6 Zjednodušení procesních pravidel – navržené a přijaté úpravy	9
3.2 Novelty – změny přijaté a připravované v období, na které je zaměřen přezkum regulace (2019-2023)	9
3.3 Kontextové změny	10
4. Cíle	13
4.1 Problém řešený regulací	13
4.2 Původní cíle	13
4.2.1 Větší ocenění péče o nejmladší dítě v rodině, zvýšení variability v individuálním nastavení měsíční výše a délky podpory, a s tím spojené umožnění pozvolnějšího návratu na trh práce	14
4.2.2 Zlepšení podmínek pro sladění pracovního a rodinného života, a to zejména u rodin s dítětem do dvou let věku.	14
4.2.3 Zrušení pozitivní diskriminace vysoko příjmových rodin a odstranění negativní diskriminace při doplnění náhrad příjmu u nízkopříjmových rodin.....	15
4.2.4 Snížení administrativní zátěže klientů a zároveň snížení administrativní zátěže zaměstnanců ÚP a ČSSZ.	15
4.2.5 Jednoznačný výklad zákona – zpřesnění úpravy okruhu společně posuzovaných osob pro nárok na příspěvek na bydlení	15
4.3 Indikátory	16

4.3.1	Indikátory míry naplnění cílů	16
4.3.2	Indikátory nákladů	17
4.3.3	Indikátory nezamýšlených důsledků	17
4.4	Naplnění cílů	18
4.4.1	Zhodnocení nákladů	29
4.4.2	Vyjádření k rizikům (nezamýšleným důsledkům)	30
4.5	Konkrétní odůvodnění případného nenaplnění cílů	35
4.6	Relevance cílů pro budoucnost	36
5.	Dopady	37
5.1	Náklady a přínosy – vyhodnocení a předpoklad pro budoucnost	37
5.2	Nezamýšlené důsledky	37
6.	Hledání efektivnějšího řešení	39
7.	Vhodnost nastavení přezkumu	41
7.1	Termíny	41
7.2	Nastavení indikátorů	41
7.3	Sběr dat	41
7.4	Případné konkrétní poučení pro budoucí zkvalitnění ZZ RIA	41
8.	Podklady	43
8.1	Zdroje	43
8.2	Legislativní zdroje	43
8.3	Popis použitých předpokladů a metod	44
8.4	Konzultace	44
9.	Závěr ohledně regulace	45
9.1	Zachování, zrušení či změna právního předpisu	45
9.2	Odůvodnění podložené předchozí analýzou	46
10.	Další přezkum	47
11.	Přílohy	48
	Příloha č. 1 – vývoj průměrné výše dávky ve vztahu k možnému maximu	48

Úvod

Podpora žen, (resp. osob pečujících o dítě v jeho prvních letech života) realizovaná pravidelnými měsíčními příspěvky, byla na území bývalého Československa zavedena v roce 1970. Tato dávka s názvem mateřský příspěvek byla v roce 1990 nahrazena dávkou rodičovský příspěvek. Od roku 1995 je rodičovský příspěvek součástí systému státní sociální podpory upravené zákonem č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře (v novelizovaném znění platném doposud). Tato Zpráva o přezkumu hodnocení dopadů regulace se zabývá návrhem zákona č. 363/2019 Sb., kterým se měnil zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Účelem zprávy je zhodnotit návrh zákona č. 363/2019 Sb. z hlediska jeho potřebnosti a efektivity pro účely následného rozhodnutí o jeho zachování, novelizaci či zrušení a dále poskytnout zpětnou vazbu pro zkvalitnění tvorby budoucí regulace, včetně procesu RIA.

1. Základní identifikační údaje přezkoumávaného právního předpisu

Označení (úplnou citací dle čl. 61 odst. 1 LPV):

Zákon č. 363/2019, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších právních předpisů

Předkladatel/Zástupce předkladatele:

Úřad vlády ČR / Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Čj. OVA/číslo sněmovního tisku:

1041/18, č. st.: 490

Nabytí účinnosti:

Účinnost dělená, od 01.01.2020 (Rodičovský příspěvek), 01.07.2020 (Příspěvek na bydlení a procesní úpravy)

Původ právní úpravy:

Tuzemský právní předpis se vztahem k právním předpisům EU.

2. Vazba na další dokumenty a regulaci, legislativní proces

2.1 Úzce související právní přepisy

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1231/2010 ze dne 24. listopadu 2010, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES) č. 883/2004 a nařízení (ES) č. 987/2009 na státní příslušníky třetích zemí, na které se tato nařízení dosud nevztahují pouze z důvodu jejich státní příslušnosti
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS
- Směrnice Rady 2010/18/EU ze dne 8. března 2010, kterou se provádí revidovaná rámcová dohoda o rodičovské dovolené uzavřená mezi organizacemi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a EKOS a zrušuje směrnice 96/34/ES (ustanovení 5 odst. 5 přílohy)
- Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.

2.2 Legislativní proces

- Vládní návrh zákona, kterým **se mění zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře**, ve znění pozdějších předpisů, byl Ministerstvem práce a sociálních věcí předložen Poslanecké sněmovně dne 23.05.2019 (sněmovní tisk 490, 8.volební období).
- 1. čtení proběhlo 10. 7. 2019 na 33. schůzi. Garanční Výbor pro sociální politiku doporučil návrh schválit (tisk 490/1). Stálá komise pro rodinu, rovné příležitosti a národnostní menšiny rovněž doporučila návrh zákona schválit (tisk 490/2).
- 2. čtení navrženy pozměňovací návrhy (tisk 490/3). Výbor pro sociální politiku vydal usnesení garančního výboru, které bylo 4. 10. 2019 doručeno poslancům jako sněmovní tisk 490/4 (stanovisko).
- 3. čtením byly pozměňovací návrhy, týkající se rodičovského příspěvku a příspěvku na bydlení přijaty. Návrh zákona byl schválen na hlasování č. 242 (usnesení č. 771).
- Organizační výbor stanovil garančním výborem Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku a přikázal tisk k projednání Ústavně právnímu výboru, který návrh projednal dne 27.11.2019 a přijal usnesení č. 55 (tisk 151/2).
- Výbor pro zdravotnictví a sociální politiku projednal návrh dne 03.12.2019 a přijal usnesení č. 60 (tisk 151/1).
- Senát návrh projednal a vrátil ho sněmovně s pozměňovacími návrhy (usnesení č. 269). Sněmovna setrvala na původním návrhu zákona (hlasování č. 364, usnesení č. 855).
- Dne 18.12.2019 byl zákon doručen prezidentovi k podpisu, který ho podepsal 19.12.2019, rozhodnutí doručeno do Sněmovny téhož dne.
- Schválený zákon byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 152 dne 31.12.2019 s datem nabytí účinnosti dnem 1. července 2020.
- Během legislativního procesu byly v rámci procesu schvalování zákona předloženy pozměňovací návrhy, z nichž byly nakonec některé přijaty.

3. Přehled změn vůči schválené ZZ RIA / oproti stavu hodnocenému v ZZ RIA

3.1 Změny regulace

3.1.1 Rodičovský příspěvek – navržené a přijaté úpravy

Navýšení rodičovského příspěvku. Vládním návrhem zákona, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů **bylo navrženo navýšení rodičovského příspěvku z 220 000 Kč na 300 000 Kč**, u 2 a více dětí narozených současně na 1,5násobek částky 300 000 Kč (tzn. na **450 000 Kč**) pro rodiče, kteří ke dni účinnosti zákona pobírají rodičovský příspěvek a pečují o dítě do čtyř let věku, které je nejmladší v rodině, a zároveň nevyčerpali celkovou částku rodičovského příspěvku, tedy 220 000 Kč (330 000 Kč u vícero dětí). Nárok na zvýšenou částku rodičovského příspěvku měli mít tedy **aktuální příjemci dávky** rodičovského příspěvku.

Zjednodušení dokládání denního vyměřovacího základu (DVZ). Při stanovení výše rodičovského příspěvku se vychází z vyššího denního vyměřovacího základu (je odstraněna podmínka dokládání DVZ od obou rodičů).

Navýšení časové dotace docházky dítěte do předškolního zařízení ze 46 hodin v kalendářním měsíci **na 92 hodin**.

Započítávání rodičovského příspěvku do rozhodného příjmu pro všechny testované dávky státní sociální podpory, respektive pro nárok na porodné a **doplnění náhrady mzdy** (platu, odměny) **v době pracovní neschopnosti** (karantény) **do** taxativního výčtu příjmů zakládajících nárok na zvýšenou výměru přídatku na dítě.

Zjednodušení řízení v případech, kdy bylo řízení zahájeno na základě zákona (např. vyčerpání celkové částky rodičovského příspěvku) či z podnětu klienta. **Úřad práce ČR bude v těchto případech vydávat pouze oznámení** (nikoli rozhodnutí), které lze doručovat hybridní poštou. Zároveň bylo navrženo **zjednodušit řízení v případech, kdy bylo dítě umístěno v ústavním zařízení** tak, aby ústavní zařízení mohlo dítě zastupovat v žádostech o dávky státní sociální podpory ihned od data umístění dítěte v tomto zařízení a nečekat na (ne)spolupráci rodičů.

3.1.2 Rodičovský příspěvek – přijaté úpravy nad rámec původního návrhu

Navýšení volby měsíční výše rodičovského příspěvku ze 7 600 Kč na 10 000 Kč, pro rodiny s vícerčaty na 1,5násobek této částky, tedy 15 000 Kč.

Zavedení odstranění tvrdosti zákona týkající se specifických situací při péči o vícerčata. V případě, že jedno nebo více dětí z těchto vícerčat zemře, a rodič dále pečuje alespoň o jedno dítě, může ministr práce a sociálních věcí rozhodnout o ponechání původní výše rodičovského příspěvku v částce 1,5násobku částky 300 000 Kč (rodič nemusí vrátet poměrnou část dávky).

Výše uvedené přijaté pozměňovací návrhy neměly vliv na nastavení původního přezkumu účinnosti regulace, a to z pohledu termínu přezkumu, indikátorů ani výsledků.

3.1.3 Příspěvek na bydlení – navržené a přijaté úpravy

Úprava okruhu osob, které se posuzují společně pro nárok na příspěvek na bydlení tak, aby v tomto okruhu figurovaly všechny osoby, které jsou v bytě hlášeny k trvalému pobytu, a v případě cizinců, všechny osoby hlášené k pobytu dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

3.1.4 Příspěvek na bydlení – přijaté úpravy nad rámec původního návrhu

Úprava okruhu společně posuzovaných osob pro příspěvek na bydlení s vazbou na zákon o životním a existenčním minimu.

Bylo zavedeno oprávnění orgánu státní sociální podpory pro vstup do obydlí s cílem provádět šetření v místě pro zjištění podmínek nároku na příspěvek na bydlení.

Zpřesnění dikce zákona o přihlédnutí ke změnám rozhodných skutečností, např. pokud oprávněná osoba změní bydliště nebo právní titul.

Odstranění podmínky hlášení trvalého pobytu v bytě.

Výše uvedené přijaté pozměňovací návrhy neměly vliv na nastavení původního přezkumu účinnosti regulace, a to z pohledu termínu přezkumu, indikátorů ani výsledků.

3.1.5 Nezaopatřenost dítěte – navržené a přijaté úpravy

Sjednocení prokazování nezaopatřenosti dítěte pro účely příspěvku na bydlení a přídavku na dítě ve stejném termínu, a to do konce září daného roku, s tím, že v jednotlivých případech, zejména při studiu vysoké školy, krajská pobočka úřadu práce ČR umožní předložit potvrzení později, (např. po zahájení studia na vysoké školy).

Nejednotnost prokazování nezaopatřenosti dítěte pro různé dávky státní sociální podpory (přídavek na dítě do 31. října a pro příspěvek na bydlení do 30. září) způsobovala zbytečné administrativní průtahy, hlavně u rodin, které pobíraly obě dávky.

3.1.6 Zjednodušení procesních pravidel – navržené a přijaté úpravy

Vydávání oznámení místo vydávání rozhodnutí. Obecně platí, že v případech, kdy se nevydává rozhodnutí, je správní Úřad práce ČR povinen žadateli nebo příjemci dávek doručit písemné oznámení o dávce a její výši. Pokud příjemci dávek nesouhlasili se stanovenou výší dávky uvedenou v oznámení, měli možnost proti vydanému oznámení uplatnit nejpozději do 15 dnů námitky. Na podané námitky byl Úřad práce ČR povinen do 30 dnů reagovat vydáním rozhodnutí o výši dávky, u kterého bylo následně možné uplatnit řádné opravné prostředky, tj. odvolání.

3.2 Novely – změny přijaté a připravované v období, na které je zaměřen přezkum regulace (2019-2023)

S účinností od 28.7.2021 (Zákon č. 285/2021 Sb.) **vznikl nárok na jednorázovou výplatu částky, která nebyla vyčerpána z celkové částky rodičovského příspěvku na dítě, které přestalo být nemladším dítětem v rodině** (dočerpání původně pobíraného rodičovského příspěvku při narození dalšího dítěte).

S účinností od 1.7.2022 (Zákon č. 203/2022 Sb.) došlo ke **zvýšení maximální částky čerpání při nedostatečně vysokém vyměřovacím základu z 10 000 Kč na 13 000 Kč** (příjemce dávky měl možnost dávku vyčerpat nejrychleji za 23 měsíců namísto 30).

S účinností od 1.1.2024 (Zákon č. 407/2023 Sb.) došlo k **navýšení celkové částky rodičovského příspěvku z 300 000 Kč na 350 000 Kč** (u vícerčat z 450 000 Kč na 525 000 Kč) pro děti narozené 1.1.2024 a později (příjemce dávky měl možnost dávku vyčerpat nejrychleji za 27 měsíců). Zároveň je od ledna 2024 možné čerpat RP maximálně do 3 let věku dítěte (pro rodiče s PPM (peněžitá pomoc v mateřství) to je cca po dobu 30-31 měsíců, bez PPM 36 měsíců).

S účinností od 1. 5. 2025 (Zákon č. 84/2025 Sb.) byl navýšen **počet hodin, po které může dítě mladší 2 let navštěvovat předškolní zařízení** bez ztráty nároku rodiče na rodičovský příspěvek, a to z původních 92 hodin na **120 hodin měsíčně**.

S účinností od 1.7.2025 (Zákon č. 84/2025 Sb.) došlo ke **zvýšení maximální částky čerpání při nedostatečně vysokém vyměřovacím základu z 13 000 Kč na 15 000 Kč** (příjemce dávky má možnost dávku vyčerpat nejrychleji za 24 měsíců namísto 27).

S účinností od 1. 1. 2027 (Zákon č. 84/2025 Sb.) bude umožněno **čerpat dávku rodičovský příspěvek před narozením dítěte** těm osobám, kterým nelze stanovit denní vyměřovací základ nebo je jejich denní vyměřovací základ příliš nízký, a to po dobu 2 kalendářních měsíců, které předcházejí kalendářnímu měsíci, do kterého spadá očekávaný den porodu.

Výše uvedené novely jsou v souladu s hlavními cíli (představenými v kapitole 4) původní přezkoumávané regulace. Kromě **zvýšení ohodnocení péče o děti** je **posílena oblast sladování rodinného a pracovního života**, a to možností pobytu dítěte mladšího 2 let v předškolním zařízení 120 hodin za měsíc (původně 92 hodin) bez ztráty nároku na rodičovský příspěvek.

Regulací maximální délky čerpání (do 3 let věku dítěte) je podpořen **rychlejší návrat pečujících osob (rodičů) na trh práce**, který zvyšuje pravděpodobnost úspěšné obživy domácnosti pracovní aktivitou jejich členů (a tím přispívá také k pozitivním makroekonomickým efektům).

Zároveň přijaté novely upravily celkový rámec, z něhož rodiče vycházejí při plánování strategie čerpání rodičovského příspěvku (díky novelám mohli vyčerpat příspěvek rychleji, a možnost jednorázového doplatku nevyčerpané částky při narození dalšího dítěte může vstupovat do strategie rodin plánujících další dítě).

Vývoj průměrné částky čerpání je analyzován v příloze č. 2.

3.3 Kontextové změny

Socioekonomická situace v období, na které je zaměřen přezkum účinnosti regulace, byla výrazně determinována dvěma závažnými a nepředpokládanými událostmi – **pandemií** koronavirové choroby covid-19 (SARS-CoV-2), která vypukla začátkem roku 2020 a trvala cca do poloviny roku 2023, a dosud trvajícím **válečným konfliktem** vyvolaným invází vojsk Ruské federace na Ukrajinu koncem února 2022.

Zásadní dopady koronavirové pandemie se projevily v oblasti ekonomiky. Byla zavedena opatření, která dočasně zmrazila ekonomickou aktivitu v některých odvětvích, provázena spontánním rozhodnutím některých firem o dočasném přerušení výroby.

Postupně byly (v závislosti na aktuální pandemické situaci) zavírány školy, restaurace, hotely, poskytovatelé služeb a většina obchodů a byly zrušeny všechny hromadné akce. Současně došlo k uzavření hranic pro osobní přepravu. Přijatá opatření se celkově dotkla zhruba dvou pětín české ekonomiky (ČNB, 2020).

Vlivem omezení došlo ke zvýšení nezaměstnanosti, poklesu životní úrovně domácností, snížení spotřeby, snížení produkce, růstu cen. Současně v té době došlo **k rozvoji technologií** umožňující práci, výuku a další aktivity vzdáleně, bez přítomnosti na konkrétním místě, prostřednictvím **virtuálního prostoru** (home-working, on-line schůzky). Tato situace zvyšuje flexibilitu zejména na trhu práce a vzdělávání. Využití možnosti práce z domova přispívá ke sladování rodinného a pracovního života, což je v souladu se záměry přezkoumávané regulace.

V průběhu roku 2021 došlo vlivem geopolitického napětí, nejistoty na světových trzích a převisu poptávky nad nabídkou **k nárůstu cen energií** (trvajícím doposud), které následně vyvolalo **vyšší míru inflace u většiny komodit**.

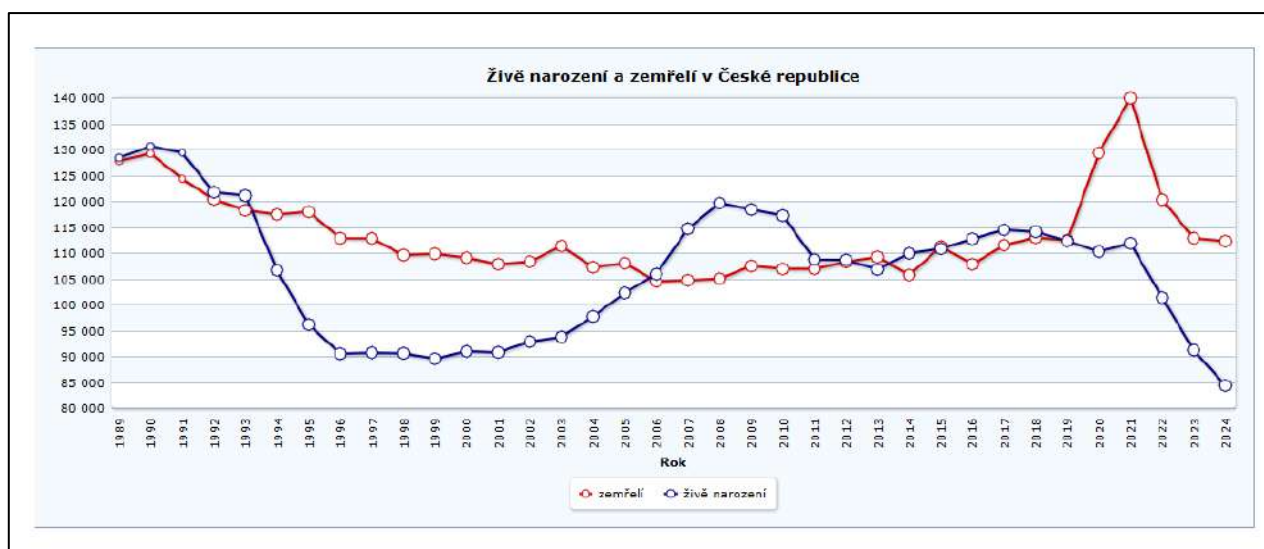
Další nejistotu vyvolala Ruská invaze na Ukrajinu, která rovněž přispěla k vyšší inflaci a projevila se i v jiných oblastech – například nedostatečnou kapacitou škol v některých oblastech v důsledku přijetí statisíců osob s dočasnou ochranou.

Nárůst cen v posledních letech **nebyl kompenzován adekvátním růstem mezd a platů**. S poklesem ekonomické úrovně většiny českých domácností může být spojena i změna sociálního chování, projevující se v oblasti rodinného i pracovního života.

V posledních dvou letech zaznamenáváme výrazný pokles porodnosti. Vývoj porodnosti (a úmrtnosti) od roku 1989 ilustruje obrázek č. 1.

Příčin, které se na tomto suboptimálním stavu podílejí, je více, a mají pro jedince individuální významnost – ekonomická situace rodin, zejména možnost přiměřeného bydlení, jistota zaměstnání, společenská a politická nejistota, válečný konflikt a s ním spojené efekty (např. migrace obyvatelstva).

Obr. 1: Živě narození a zemřelí v České republice 1989-2024

Zdroj: ČSÚ, 2025.

V důsledku poklesu porodnosti dochází i přes zvýšení částky rodičovského příspěvku ke snižování celkových nákladů státního rozpočtu na rodičovský příspěvek, jak ilustruje následující tabulka (MPSV, 2025).

Tab. 1: Vývoj porodnosti a rodičovského příspěvku v ČR 2019-2024

rok	porodnost	náklady na RodP v mil. Kč	průměrný počet příjemců (měsíčně)	průměrná výše dávky v Kč	celková výše RodP
2019	112 231	24 470	285 161	7 151	220 000
2020	110 200	38 531	315 533	10 176	300 000
2021	111 793	35 440	297 347	9 932	300 000
2022	101 299	33 054	284 184	9 693	300 000
2023	91 149	31 172	269 261	9 647	300 000
2024	84 311	29 219	246 957	9 860	350 000

Zdroj: MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

Výše popsané krize mohly ovlivňovat strategie rodičů v čerpání rodičovského příspěvku, dostupnosti a využívání předškolních zařízení a zapojení se na trh práce. **Zároveň je třeba mít na paměti, že rodiny zohledňují řadu faktorů při plánování dětí a volby strategie čerpání rodičovského příspěvku.** Při vyhodnocování dopadů je třeba zohlednit, že pozorované změny (například míra zapojení příjemců rodičovského příspěvku na trhu práce nebo prodloužení doby čerpání dávky) jsou podmíněny mnoha činiteli, a přezkoumávaná právní úprava je jen jedním z nich.

4. Cíle

Rodičovský příspěvek (zákon č. 117/1995 Sb.) je dávka státní sociální podpory, která **do určité míry kompenzuje snížení příjmů rodiče** (nejčastěji matky nebo otce), který se po porodu stará o dítě do 3 let věku a jeho možnost pracovní aktivity je touto péčí limitována. Zároveň se však jedná o dávku, kterou mohou rodiče využít ke službám a statkům, které s péčí o dítě souvisí. V tuto chvíli tak chybí jednoznačná politická shoda na cíli, jaký by měla dávka plnit.

4.1 Problém řešený regulací

Návrh zákona č. 363/2019 Sb. měl za cíl zlepšit vybrané oblasti a situace, které se přirozeně objevily v průběhu času platnosti právní úpravy rodičovského příspěvku, a v daném čase se jeví jako suboptimální. Závěrečná zpráva RIA (dále ZZ RIA) uváděla tyto problematické okruhy:

- Nízká míra ocenění péče o malé děti u všech rodičů
- Zvýšená potřeba pružně reagovat na možnost sladit rodinný a pracovní život, a to i v oblasti dávkové podpory rodičů pečujících o malé děti
- Nejednotnost započítávání příjmů u jednotlivých dávek státní sociální podpory
- Potřeba zjednodušení dokládání denního vyměřovacího základu rodiče a nezaopatřenosti dítěte
- Potřeba upřesnění posuzování pobytu cizinců pro dávky státní sociální podpory
- Procesní nadbytečnost, která administrativně zatěžuje Úřad práce České republiky (dále jen „ÚP ČR“)

4.2 Původní cíle

Hlavním cílem návrhu zákona bylo **navýšit celkovou částku rodičovského příspěvku** v souladu s programovým prohlášením vlády se **záměrem zvýšit míru ocenění péče** o malé děti, a **umožnit lepší sladování práce a soukromého života**. Zároveň nebyla stanovena cílová hodnota, která by na základě shody stanovovala vhodnou míru ocenění péče. V minulosti byla tato hodnota stanovena na 40 % průměrného platu ve státní správě. Přestože v současnosti není taková cílová hodnota stanovena, měla by být

v případě další změny zákona určena sledovatelná hodnota, která by umožnila vyhodnocování této regulace.

Další cíle byly zaměřeny na následující oblasti:

- systémové sjednocení započítávání rodičovského příspěvku pro účely všech příjmově testovaných dávek státní sociální podpory
- zpřesnění úpravy okruhu společně posuzovaných osob pro dávky státní sociální podpory
- procesní zjednodušení v situacích, kdy je změna dána zákonem či z podnětu klienta
- legislativně technické úpravy ustanovení zákona.

Naplněním výše uvedených cílů mělo dojít k dosažení cílového stavu, který ZZ RIA specifikuje v následujících bodech, vztahujících se ke konkrétním opatřením původního návrhu zákona.

Dále popsané cíle vycházejí ze ZZ RIA.

4.2.1 Větší ocenění péče o nejmladší dítě v rodině, zvýšení variability v individuálním nastavení měsíční výše a délky podpory, a s tím spojené umožnění pozvolnějšího návratu na trh práce

- Zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku, tak, aby rodiče při zachování stejné délky jeho čerpání mohli čerpat vyšší měsíční částku, a tím došlo k většímu ocenění péče o nejmladší dítě v rodině.
- Umožnění individuálního nastavení délky čerpání, tak, aby byly vytvořeny podmínky pro pozvolný návrat na trh práce (např. na částečný úvazek při současném pobírání rodičovského příspěvku), a tím bylo možné lépe sladit osobní a pracovní život.
- Umožnění eventuálního spolufinancování péče v předškolním zařízení.

4.2.2 Zlepšení podmínek pro sladění pracovního a rodinného života, a to zejména u rodin s dítětem do dvou let věku.

- Zlepšení podmínek pro sladění pracovního a rodinného života (zejména u rodin samoživitelů, a rodin závislých na příjmech obou rodičů) úpravou (navýšením)

hodinového limitu docházky dětí mladších dvou let do předškolních zařízení v době pobírání rodičovského příspěvku.

4.2.3 Zrušení pozitivní diskriminace vysoko příjmových rodin a odstranění negativní diskriminace při doplnění náhrad příjmu u nízkopříjmových rodin.

- **Zrušení pozitivní diskriminace** vysoko příjmových rodin, které si mohou upravit dočerpání rodičovského příspěvku při očekávání narození druhého dítěte a zároveň čerpat porodné (coby dávku pro nízkopříjmové rodiny) **a odstranění negativní diskriminace** rodin, v jejichž případě mohlo opomenutí jednoho ekvivalentu mzdy zapříčinit snížení dávky přídatku na dítě na celé čtvrtletí, **úpravami v rámci stanovování rozhodného příjmu rodiny** (tj. systémovým sjednocením započítávání rodičovského příspěvku pro účely všech příjmově testovaných dávek státní sociální podpory a doplněním všech ekvivalentních příjmů k výdělečné činnosti u zvýšené výměry přídatku na dítě).

4.2.4 Snížení administrativní zátěže klientů a zároveň snížení administrativní zátěže zaměstnanců ÚP a ČSSZ.

- Upřesnění, že není nutno vždy dokládat denní vyměřovací základ (DVZ) obou rodičů a sjednocení termínu prokázání nezaopatřenosti dítěte. Odstranění administrativních průtahů způsobených čekáním na doložení nezaopatřenosti, a to zejména u rodin, které pobírají příspěvek na bydlení a přídatek na dítě
- Snížení administrativní náročnosti (personální i finanční) výkonu této agendy pro krajské pobočky ÚP ČR i pro klienty tohoto dávkového systému, aniž by byla dotčena jejich právní jistota a záruka spravedlivého procesu zjednodušením některých procesních a dalších pravidel v systému státní sociální podpory I při zjednodušeném správním řízení a vydání oznámení o změně výše dávky, má vždy klient možnost podat námitky, na základě kterých může být vydáno rozhodnutí o změně výše dávky, a klient má možnost uplatnit všechny řádné opravné prostředky.

4.2.5 Jednoznačný výklad zákona – zpřesnění úpravy okruhu společně posuzovaných osob pro nárok na příspěvek na bydlení

- Zpřesnění úpravy okruhu osob, které se posuzují společně pro nárok na příspěvek na bydlení tak, aby za tyto osoby byly jednoznačně považovány jak osoby

disponující trvalým pobytem dle zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, tak osoby hlášené k pobytu dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

4.3 Indikátory

K hodnocení naplnění cílů byly ve fázi nastavení přezkumu hodnocení dopadů regulace stanoveny dle Metodiky přezkumu účinnosti právních předpisů (ex post RIA) **indikátory**. V původní ZZ RIA k návrhu zákona č. 363/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů byly indikátory stanoveny v obecnější rovině. Jednalo se o indikátory týkající se míry ohodnocení péče o malé děti – porovnání průměrné výše rodičovského příspěvku k úrovni mezd a inflace, případně sledování oblasti poskytování služeb při péči o malé děti (nabídka předškolních zařízení), zejm. jejich dostupnosti a míru využívání ze stran rodičů. Způsob, jakým budou indikátory sledovány a vyhodnocovány, stanoven nebyl.

V rámci přezkumu bylo nutné nastavit indikátory podrobněji, tak, aby mohly být využity pro určení míry naplnění výše popsaných cílů. Při výběru vhodných indikátorů byla sledována jejich **relevance** pro řešené problémy. Zásadní byla **měřitelnost**; pokud indikátor nešlo měřit přímo, byl zvolen nepřímý měřitelný indikátor. Reflektována byla rovněž **efektivita** sledování, tak, aby zvolený indikátor i jeho sledování nepředstavovalo neúměrnou zátěž. Z tohoto důvodu byla využita především data shromažďovaná nezávisle na plánovaném přezkumu.

Indikátory byly v souladu s metodikou rozděleny do třech podskupin:

4.3.1 Indikátory míry naplnění cílů

Tyto indikátory by měly **odrážet žádoucí cílový stav**, tj. vyjadřovat jeho konkrétní hodnotu, při níž bude právní úprava považována za úspěšnou (např. procentuální snížení/zvýšení sledovaného jevu). Pro přezkoumávanou oblast byly v této skupině stanoveny následující indikátory:

- Poměr RodP k reálné průměrné hrubé mzdě
- Srovnání indexu spotřebitelských cen a výše rodičovského příspěvku
- Vývoj počtu dávek porodného (po započítávání RodP do příjmů)

- Vývoj počtu dávek přídatku na dítě v rozdělení na základní a zvýšenou výměru (s ohledem na odstranění negativní diskriminace při doplnění náhrad příjmu u nízkopříjmových rodin)
- Meziroční změna počtu a struktury dávek příspěvku na bydlení (po odstranění podmínky trvalého pobytu v bytě)

4.3.2 Indikátory nákladů

Účelem těchto indikátorů je sledovat, zda **skutečné náklady právní úpravy odpovídají původním předpokladům, na jejichž základě bylo rozhodnuto o přijetí právní úpravy.** V ZZ RIA byl předpokládán nárůst výdajů ze státního rozpočtu vyčíslen (oproti předpokládaným nákladům na rodičovský příspěvek) pro rok 2020 a další roky na 8,6 mld. Kč ročně. Dále byl učiněn odhad snížení nákladů na dávku porodného o cca 9,5 – 12,7 mil. Kč/rok (snížení počtu příjemců o cca 953 – 1 270). Na základě těchto predikovaných efektů byly formulovány následující indikátory:

- Vývoj výdajů na rodičovský příspěvek
- Vývoj výdajů na porodné
- Vývoj počtu příjemců porodného

4.3.3 Indikátory nezamýšlených důsledků

V původní ZZ RIA byla identifikována určitá rizika navrhované právní úpravy. Bylo konstatováno, že za určitých podmínek může vlivem navýšení celkové částky rodičovského příspěvku u některých rodičů dojít k prodloužení doby čerpání, které by potenciálně mohlo ústít v déle trvající ekonomickou neaktivitu (pozdější návrat na trh práce). Tento dopad je těžko měřitelný, protože samotné prodloužení čerpání rodičovského příspěvku nemusí znamenat pozdější návrat na trh práce, neboť rodičovský příspěvek je možno pobírat i při výdělečné činnosti.

Pozn. Novelizací byla s účinností od 1. 1. 2024 zkrácena maximální doba čerpání rodičovského příspěvku do 3 let věku dítěte.

Délka čerpání je zřejmě významně ovlivněna historicky dlouhodobou nízkou dostupností zařízení služeb péče o nejmenší děti (ve věku do 3 let), což může být jeden z hlavních důvodů proč velká část rodičů čerpá rodičovský příspěvek do 3 let věku dítěte.

Přes uvedené limity byl stanoven následující indikátor:

- Vývoj průměrné délky čerpání rodičovského příspěvku

4.4 Naplnění cílů

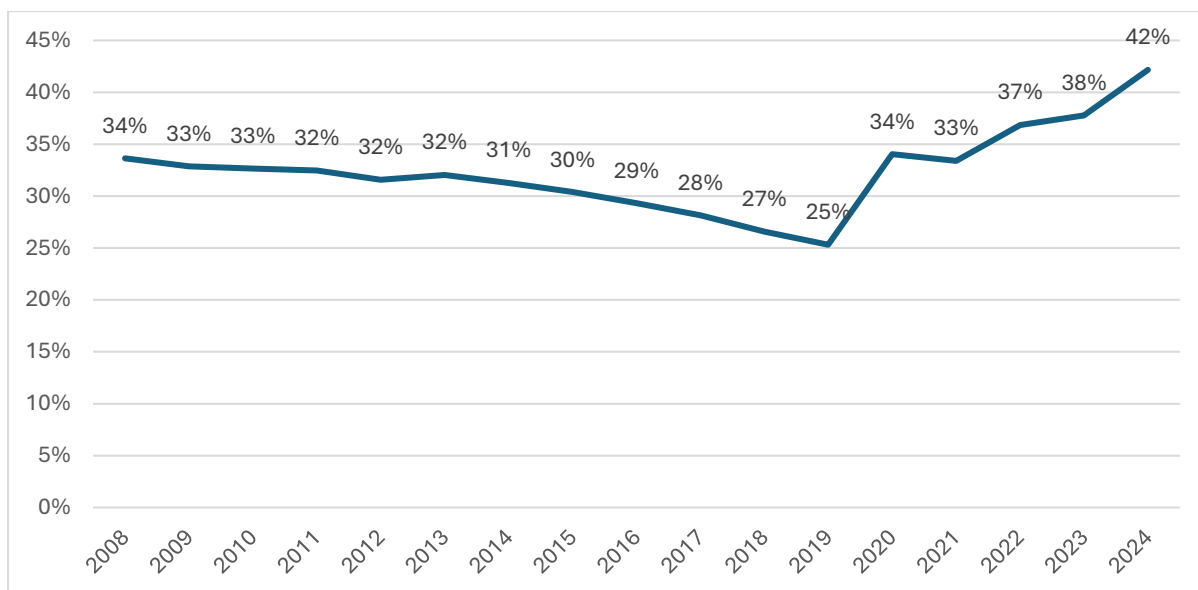
Cíl 4.2.1 V případě hodnocení prvního cíle (větší ocenění péče o nejmladší dítě v rodině, zvýšení variability v individuálním nastavení měsíční výše a délky podpory, a s tím spojené umožnění pozvolnějšího návratu na trh práce) je nutné zohlednit, že cíl je zčásti formulován výrazně hodnotově. Jaká cílová hodnota (či benchmark) odpovídá většímu “ocenění péče” nebylo v minulosti stanoveno, ale v případě další změny regulace navrhujeme cílovou hodnotu určit. Vzhledem k běžné praxi v podobných případech byl cíl hodnocen prostřednictvím níže uvedených ukazatelů a jejich hodnot:

-
- **Poměr RodP k průměrné hrubé mzdě**, hodnota pro úspěšné splnění cíle: Hodnota RodP nevykazuje zásadní odchýlení od hodnoty průměrné mzdy oproti období před novelou (rok 2018).
- **Srovnání indexu spotřebitelských cen a výše rodičovského příspěvku**, hodnota pro úspěšné splnění cíle: Hodnota RodP nevykazuje zásadní odchýlení od indexu spotřebitelských cen oproti roku 2008.

S ohledem na skutečnost, že v původní ZZ RIA nebyly výše uvedené indikátory a jejich hodnoty definovány, bylo v případě dvou ukazatelů přistoupeno ke zhodnocení jejich vývoje.

Indikátor poměru RodP k průměrné hrubé mzdě, jak je vidět na grafu 4, se po vstoupení novely v platnost v roce 2020 dostal na úroveň roku 2008. Vlivem skokového nárůstu inflace a s tím spojeným poklesem reálných mezd došlo do roku 2023 k dalšímu nárůstu tohoto poměru. Další skok z roku 2023 do roku 2024 byl způsoben dalšími zákonnými úpravami RodP (viz kap. 3.2), kdy byl poměr rodičovského příspěvku vůči průměrné mzdě opět navýšen, a to nad úroveň období před novelou (rok 2018). **Splnění cíle z pohledu tohoto indikátoru hodnotíme jako úspěšné.**

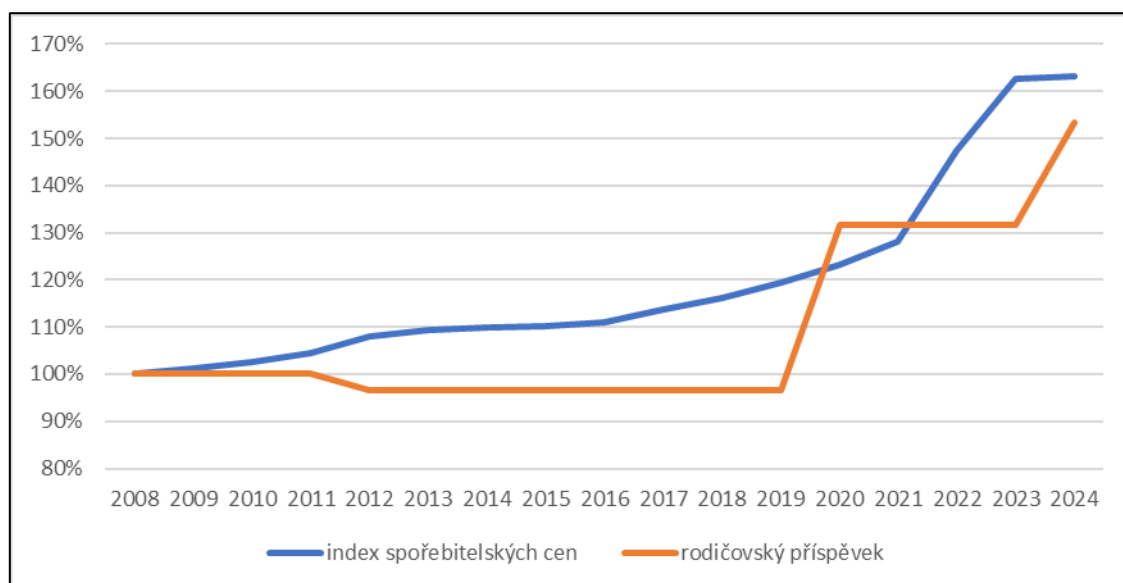
Graf 4: Vývoj poměru rodičovského příspěvku (při čerpání do 3 let věku dítěte) vůči reálné průměrné mzdě v ČR 2008-2024 v procentech

Zdroj: ČSÚ, MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

Z pohledu indikátoru srovnání indexu spotřebitelských cen a výše rodičovského příspěvku nelze cíl považovat za splněný. Navýšení a srovnání s vývojem indexu spotřebitelských cen bylo pouze krátkodobé a bylo narušeno již zmíněnými socioekonomickými změnami blíže popsány v kapitole 3.3, které zapříčinily prudký nárůst inflace v letech 2021-2024. V počátku hodnoceného období se křivka rodičovského příspěvku dostala nad hranici vývoje indexu spotřebitelských cen. V průběhu hodnoceného období skrze nárůst inflace však tento trend nepokračoval.

Graf 5: Vývoj indexu spotřebitelských cen a dávky rodičovského příspěvku v ČR 2008-2024

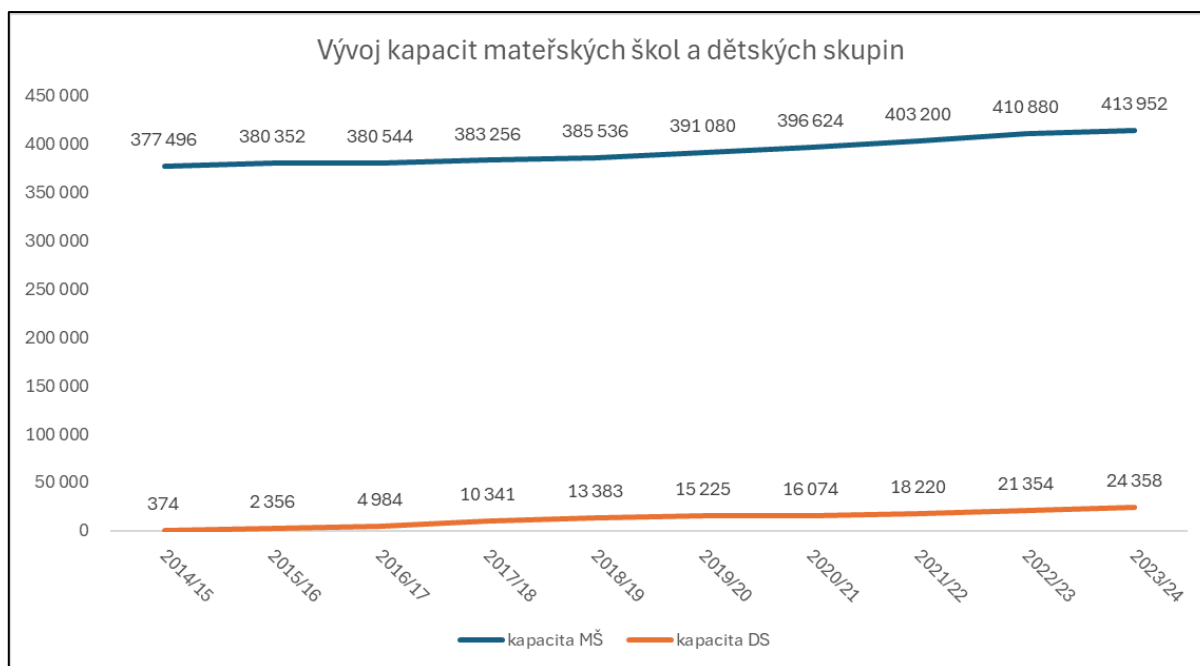
Zdroj: ČSÚ, MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

Cíl 4.2.2 Zlepšení podmínek pro sladění pracovního a rodinného života, a to zejména u rodin s dítětem do dvou let věku nebyl vyhodnocen z důvodu nedostatku dat

Pro stanovený cíl nebyl v původní ZZ RIA stanoven žádný způsob sběru dat pro vyhodnocení navržených opatření. Nástrojem pro dosažení tohoto cíle byla **úprava podmínky týkající se limitu hodin docházky dítěte mladšího dvou let do předškolního zařízení – navýšení limitu na dvojnásobek původního**. Lze konstatovat, že regulace v tomto ohledu snížila bariéry v sladování rodinného a pracovního života, nicméně i s ohledem na podklad v podobě ZZ RIA není možné určit, **zda regulace měla reálný dopad na zapojení rodičů na pracovním trhu**. Lze předpokládat, že stanovená hranice nepředstavuje hlavní bariéru zapojení rodičů na pracovním trhu, nicméně lze předpokládat, že minimálně v některých případech se může jednat o podstatné zjednodušení.

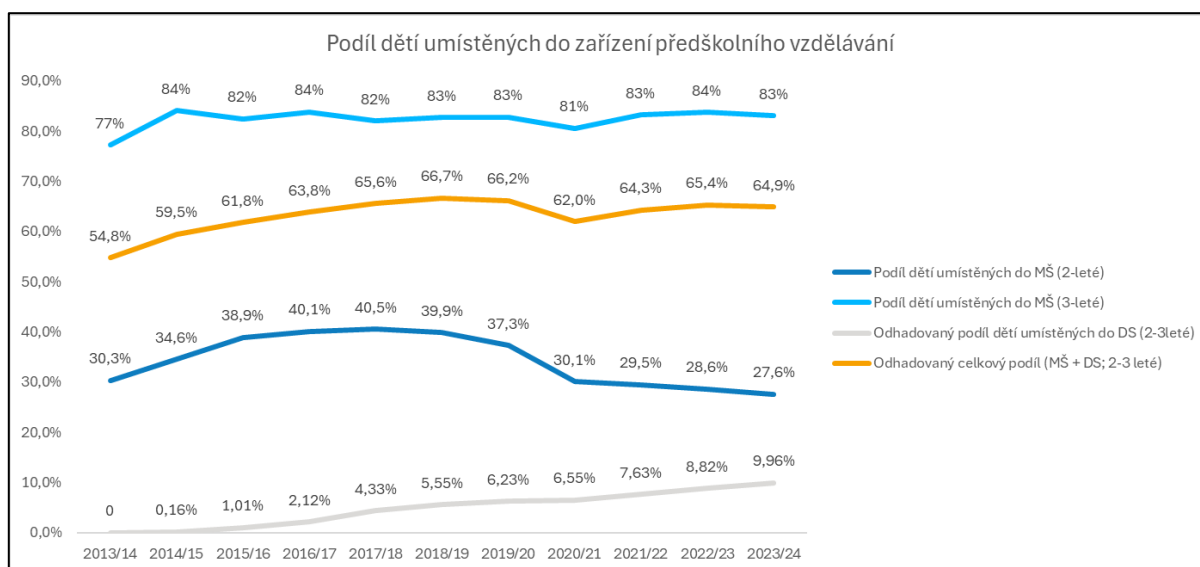
V případě sladování je nutné uvažovat nad součinností vícero faktorů: legislativní bariéry, kapacity péče o předškolní děti, dostatečná nabídka flexibilních pracovních míst. Pokud je některá z bariér tou hlavní, je pravděpodobné, že se změny v ostatních oblastech nepropíší přímo do reálné situace rodin. Některé z potřebných změn se realizovaly v současném volebním období (např. flexibilní novela zákoníku práce), ale do budoucna je nutné zvážit další bariéry, které sladování rodinného a pracovního života rodičů ovlivňují. Kapacity předškolního vzdělávání se postupně zvyšovaly, nicméně data o tom, kolik dětí, v jakých věkových skupinách tyto skupiny navštěvuje jsou výrazně omezené. Na základě modelace podle velikosti cílové populace a dostupných kapacit, lze odhadovat, že pokrytí potenciální poptávky nejspíš stagnuje, či se minimálně zásadním způsobem nezvyšuje.

Graf 6: Vývoj kapacit předškolního vzdělávání

Zdroj: ČSÚ, MPSV, vlastní zpracování, 2025. Kapacita dětských skupin je počítána jako průměr za každý rok, protože může se měnit z měsíce na měsíc.

Graf 7: Podíl dětí navštěvujících odpovídající zařízení předškolní péče

Zdroj: MPSV, ČSÚ, vlastní zpracování, 2025.

Cíl 4.2.3 Cíl “Zrušení pozitivní diskriminace vysoko příjmových rodin a odstranění negativní diskriminace při doplnění náhrad příjmu u nízkopříjmových rodin” neměl stanovené jednoznačné indikátory, což je dané nevhodnou a nejednoznačnou formulací nespécifikující, jaké vysoko příjmové rodiny jsou na mysli. ZZ RIA však uvádí, že změna by se mohla dotknout 953 – 1 270 rodin. Proto byl tento cíl hodnocen prostřednictvím následujících indikátorů:

- Vývoj počtu dávek porodného (po započítávání RodP do příjmů) – zde předpokládáme, že pokud bude vypláceno méně dávek porodného, bude docházet k redukci či eliminaci pozitivní diskriminace vysoko a středně příjmových rodin
- Vývoj počtu dávek přídavku na dítě v rozdělení na základní a zvýšenou výměru (s ohledem na sjednocení termínu dokládání nezaopatřenosti dítěte) - eliminace negativní diskriminace

Tabulka č. 3 a graf 8 ilustrují pokles počtu vyplacených dávek porodného mezi roky 2019 a 2020, vztaženo k počtu narozených dětí. Z uvedených údajů je zřejmé, že došlo k poklesu počtu i podílu příjemců (a tím ke snížení celkových ročních nákladů na dávku porodného) na porodnosti. Nicméně k poklesu počtu vyplacených dávek vztažených k porodnosti docházelo i v přechodných letech, což může být způsobeno stoupající životní úrovní v letech 2017-2020 (a vyšší úrovní příjmů domácností, tzn. méně domácností má z titulu svých příjmů nárok na dávku porodného).

Tab. 3: Nákladnost a počet dávek porodného ve vztahu k porodnosti v ČR 2019-2024

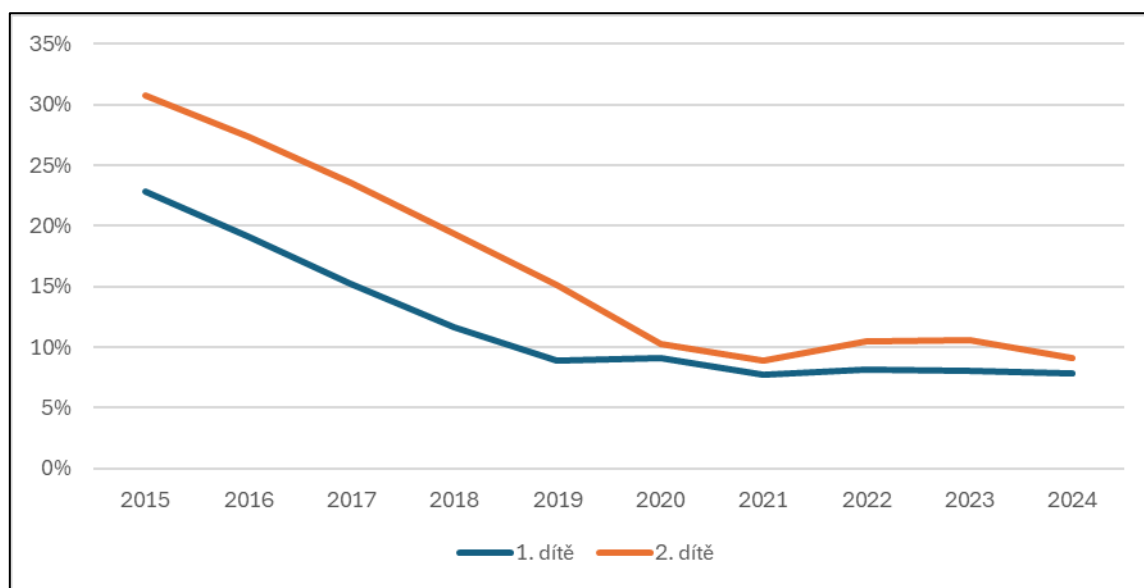
rok	porodnost	náklady na porodné	počet dávek porodného	% podíl dávky porodného k porodnosti
2017	114 405	218 200 000	18 595	16.25
2018	114 036	175 400 000	14 966	13.12
2019	112 231	133 200 000	11 435	10.19
2020	110 200	105 400 000	9 126	8.28
2021	111 793	96 500 000	7 973	7.13
2022	101 299	88 200 000	7 877	7.78
2023	91 149	87 000 000	7 288	8.00
2024	84 311	73 100 000	6 111	7.25

Zdroj: ČSÚ, MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

Níže uvedený graf srovnávající vývoj podílu vyplacených dávek porodného vůči celkovému počtu narozených dětí podle pořadí ilustruje meziroční pokles porodného na druhé dítě (přiblížení obou křivek) mezi roky 2019-2020. Již několik let před právní úpravou v roce 2020 byl patrný trend postupného poklesu příjemců porodného (na první i druhé dítě). Podíl vyplaceného porodného na první dítě se stabilizoval již mezi lety 2019 a 2020, u druhého dítěte došlo ke stabilizaci až mezi lety 2020 a 2021. Vliv na stabilizaci vyplacených dávek mohlo být například navýšení částek životního a existenčního minima v dubnu 2020, ke kterému došlo po osmi letech bez valorizace. K přiblížení podílů vyplacených dávek porodného pro první a druhé dítě pravděpodobně přispělo i započítávání rodičovského příspěvku na starší dítě do rozhodných příjmů pro posouzení

nároku na porodné na druhé dítě. Došlo tak k predikovanému snížení počtu příjemců a tím celkových nákladů na dávku.

Graf 8: Podíl vyplacených dávek porodného na celkový počet narozených dětí v ČR 2015-2024

Zdroj: ČSÚ, MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

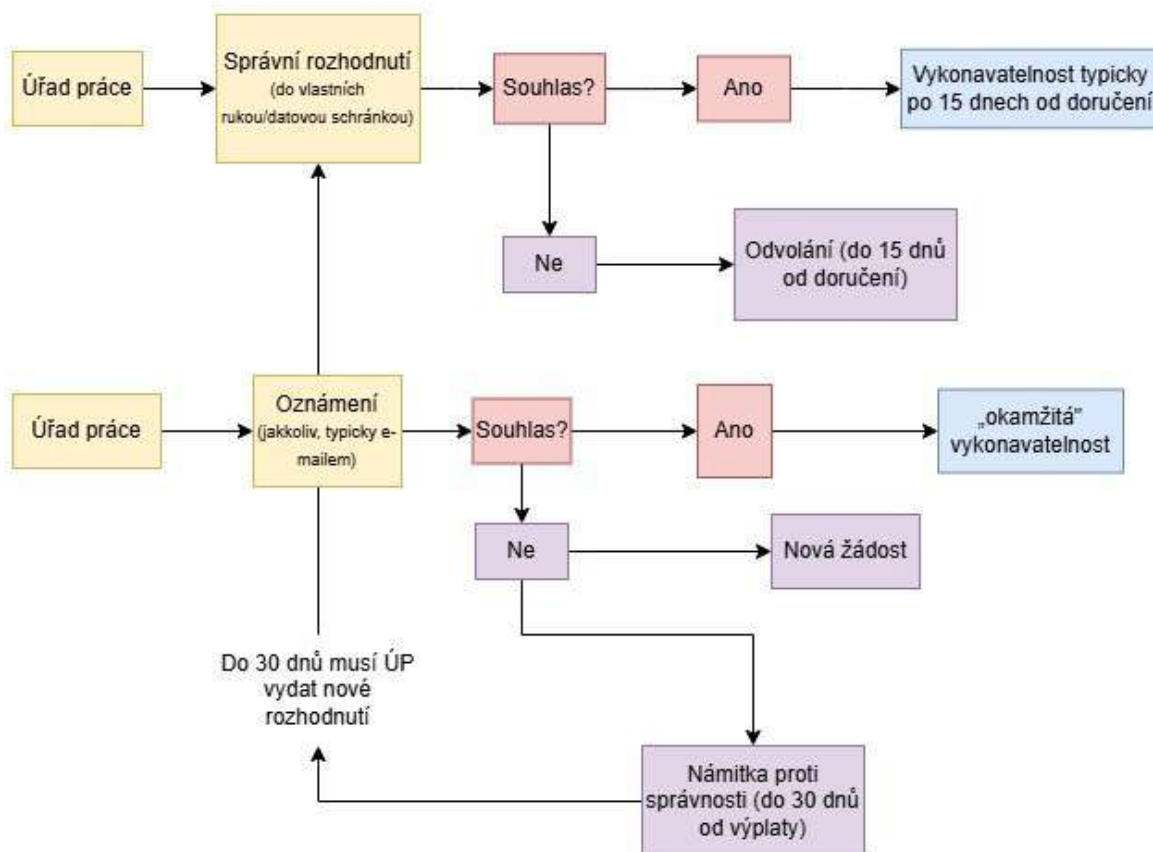
Pro zhodnocení účinnosti odstranění negativní diskriminace při doplnění náhrad příjmu u nízkopříjmových rodin byl zvolen jako indikátor **vývoj počtu dávek přídatku na dítě v rozdělení na základní a zvýšenou výměru**. Z dostupných dat z agendových systémů MPSV **nebylo možné vysledovat interpretovatelné změny** v počtech poskytnutých dávek Přídatku na dítě v obou výměrách. **Eliminaci negativní diskriminace rodin,**

v jejichž případě mohlo opomenutí jednoho ekvivalentu mzdy zapříčinit snížení dávky přídavku na dítě na celé čtvrtletí, tak **nelze z nám dostupných dat prokázat**.

Z pohledu dopadu přijatých opatření na dávku **porodného (zrušení pozitivní diskriminace rodin majících jako příjem rodičovský příspěvek, který v součtu příjmů domácnosti přesahuje stanovený limit pro nárok na dávku v ZZ RIA nevhodně a nejednoznačně formulováno jako “diskriminace vysoko příjmových rodin”)** lze cíl **považovat za splněný**. Zároveň je nutno připustit, že k nižšímu počtu žádostí o porodné zcela jistě přispěly i jiné faktory než započítávání rodičovského příspěvku při vyhodnocování nároku na dávku, jak je patrné z výše uvedené tabulky i grafu.

Cíl 4.2.4 Snížení administrativní zátěže klientů a zároveň snížení administrativní zátěže zaměstnanců ÚP a ČSSZ byl hodnocen **prostřednictvím analýzy situace (před a po) pomocí procesního diagramu** a zhodnocením kolika situací se to týká ročně a počtem podaných námitek. Podle zákona se týká změna případů, kdy dojde ke změně výše dávky, jejího odnětí, nebo zastavení výplaty dávky při nesplnění povinností příjemce dávky stanovené zákonem, anebo vyrovnávání rozdílů mezi rodičovským příspěvkem a nemocenskou v případech, kdy v domácnosti dochází k překryvu.

Diagram 1: Procesní diagram změny rozhodnutí na oznámení.

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2020, kdy změna nabyla účinnosti bylo vyplaceno cca 8,4 mil. jednotlivých dávek státní sociální podpory (ČSÚ, 2021). Na základě toho je možné odhadnout, že se procesní změna týká minimálně vyšších statisíců administrativních úkonů ročně. Konzervativně jsme tento počet odhadli na 1,5 mil. případů ročně,¹ které znamenají nižší desítky milionů úspor ročně v následujících oblastech:

1. Úspora v doručování
2. Úspora času při zpracování
3. Zrychlení procesu

Tab. 4: Přehled dopadů administrativních změn

¹ Na základě počtu vyplacených dávek ročně a počtu běžných změn ročně v jednotlivých dávkách, kterých se týká tato změna, tj. zejména oznámení (dříve rozhodnutí) o výši dávky. Předpokládali jsme, že v případě Příspěvků na bydlení proběhne takové oznámení, které dříve bylo změnou 4x ročně, v případě přídatku na dítě přibližně 1,5x ročně a v dalších oblastech dávek se jedná o vyšší desítky tisíc.

Oblast	Stav před	Stav po	Odhadované dopady
Způsob doručování	Datovou schránkou, doporučeným dopisem	E-mailem, obyčejným dopisem	8,19 mil. Kč ² – 52,5 mil. Kč ³
Zpracování agendy	Povinnost vyhotovit rozhodnutí s odůvodněním a poučením	Bez odůvodnění a poučení	Nižší desítky minut na jeden případ
Zrychlení procesu	Vykonatelnost typicky po 15 dnech od doručení	Vykonatelnost bez prodloužení	15 dnů na jeden případ

Zdroj: Vlastní zpracování

Zároveň je nutné upozornit na to, že v případě podání námitky proti správnosti se spouští proces správního rozhodnutí, což by znamenalo prodloužení celého procesu. Nicméně lze předpokládat, že vzhledem k relativní nezávažnosti rozhodnutí, kterých se to týká, se jedná o málo časté případy.

Přestože by bylo možné úsporu administrativních nákladů spočítat přesněji na základě reálných dat z ÚP, z analýzy procesního diagramu vyplývá, že v tomto ohledu byla úspěšná.

Cíl 4.2.5 Jednoznačný výklad zákona – zpřesnění úpravy okruhu společně posuzovaných osob pro nárok na příspěvek byl zhodnocen skrze indikátor:

- Vývoj počtu příjemců příspěvku na bydlení.

V rámci pozměňovacích návrhů byla přijata úprava týkající **se zrušení podmínky trvalého pobytu v bytě pro žádost o dávku příspěvek na bydlení a sjednocení definice okruhu společně posuzovaných osob pro příspěvek na bydlení se systémem pomoci v hmotné nouzi.**

V rámci této úpravy mohlo dojít ke dvěma protichůdným efektům v čerpání příspěvku na bydlení:

- K poklesu počtu příjemců, kteří měli ekonomicky aktivního člena záměrně nahlášeného k trvalému pobytu do jiného bytu, než na který čerpali příspěvek, aby příjmy tohoto člena nebyly započítávány při hodnocení nároku na dávku;

² Za předpokladu, že by všechny zprávy před změnou byly doručovány datovou schránkou. Podle informací z <https://info.mojedatovaschranka.cz/info/cs/stats.html#> bylo v roce 2020 odesláno 112,5 mil. zpráv za odhadovanou cenu 5,46 Kč za jednu zprávu podle smlouvy mezi MV a ČP ([Ministerstvo vnitra | Registr smluv](#)).

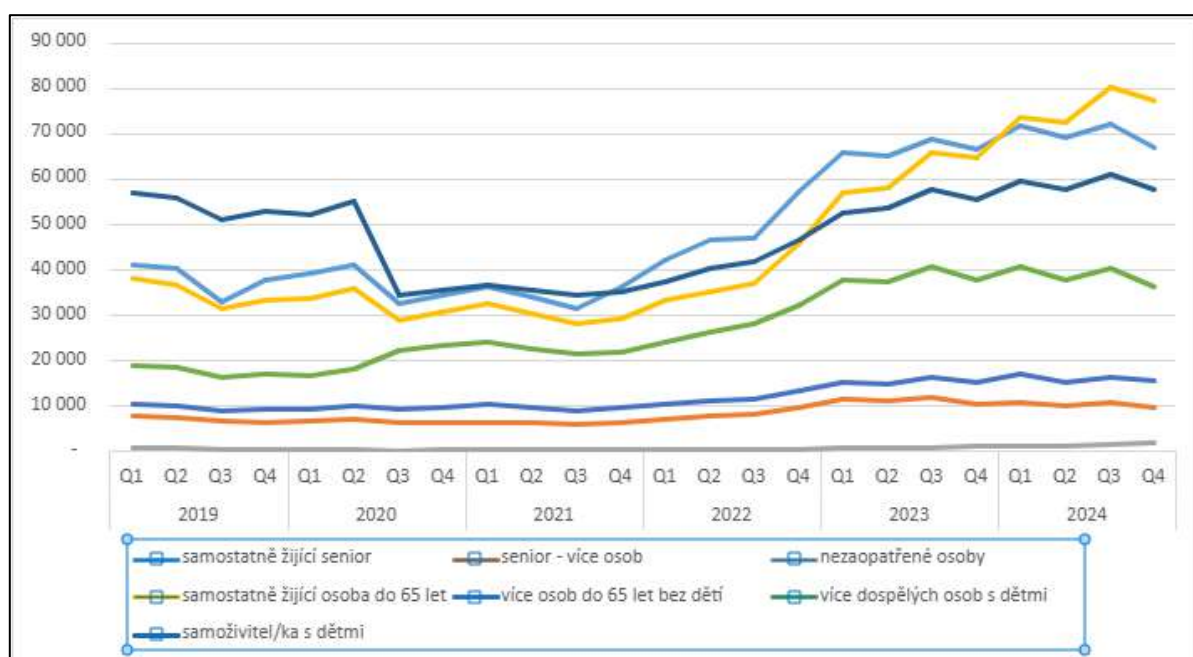
³ Za předpokladu, že by všechny zprávy před změnou byly doručovány doporučeným dopisem.

- K nárůstu příjemců, kteří z nějakého důvodu nemají v bytě, na který čerpají příspěvek, nahlášený trvalý pobyt.

První efekt se mohl projevit okamžitě od začátku platnosti tohoto opatření (tedy od července 2020), kdy mezi 2. a 3. čtvrtletím skokově poklesl počet příjemců příspěvku na bydlení, zejména z řad domácností původně označených jako samoživitelů (pokles o 20 tisíc příjemců) či jednotlivců (pokles o 15 tisíc příjemců). Mírně stoupl počet čerpajících úplných rodin (o 4 tisíce příjemců), ale celkový pokles činil 33 tisíc domácností.

Při meziročním srovnání mezi 1. čtvrtletím 2020 a 2021 (kdy by měly být vyloučeny sezónní vlivy) došlo k poklesu příjemců příspěvku na bydlení o 12 tisíc domácností. Konkrétně ubylo přes 15 tisíc domácností samoživitelů a přes 4 tisíce domácností jednotlivců, naopak přibylo 7 tisíc domácností se dvěma a více dospělými s dětmi.

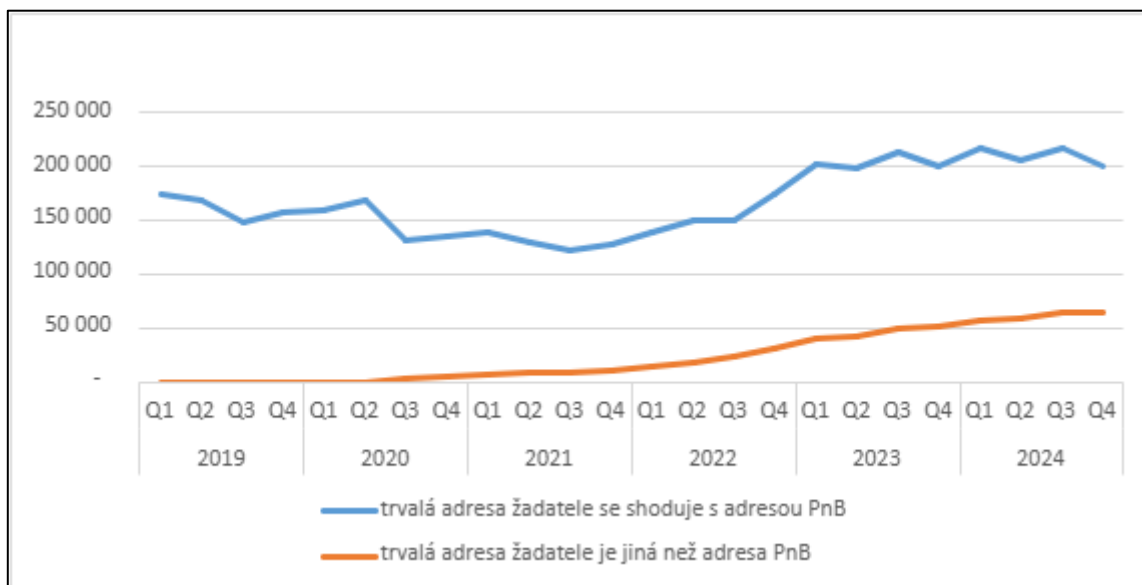
Graf 9: Vývoj počtu příjemců příspěvku na bydlení kategorizovaných podle typu domácnosti

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025 (z důvodu neúplnosti dat pro období 4. čtvrtletí 2020 a 2. čtvrtletí 2021 byly počty příjemců pro tato období aproximovány jako prostý průměr vždy mezi daty za předcházející a následující čtvrtletí.)

Druhý efekt, tedy nárůst příjemců příspěvku na bydlení, kteří nemají v daném bytě hlášený trvalý pobyt, se může projevit více postupně. Od 3. čtvrtletí, kdy bylo umožněno čerpat dávku i těmito domácnostem, přibýlo do konce roku 2020 přes 5,5 tisíce příjemců s odlišnou trvalou adresou (4 % příjemců). Tento počet i podíl mezi příjemci ovšem postupně roste a ve 4. čtvrtletí 2024 již bylo těchto domácností přes 65 tisíc a tvořily 25 % všech příjemců na bydlení. Nelze ale s jistotou tvrdit, že by bez uskutečněné právní úpravy všechny tyto domácnosti dávku nečerpaly, jelikož některé z nich by pravděpodobně mohly své trvalé bydliště změnit a nárok by měly taktéž. Touto úpravou ale došlo ke zmírnění administrativní zátěže, kterou musejí žadatelé absolvovat.

Graf 10: Vývoj počtu příjemců příspěvku na bydlení podle shody adresy bytu v žádosti s trvalou adresou žadatele

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025

S ohledem na výrazné změny u cílových příjemců příspěvku na bydlení lze zhodnotit alespoň zčásti úpravy jako úspěšnou. Z dat vyplývá, že pravděpodobně část příjemců ztratila nárok na dávku a část příjemců přešla z jednoho typu příjemců do jiného. V druhé části změny lze regulaci také hodnotit spíše jako úspěšnou vzhledem k tomu, že část příjemců toto zjemnění pravidel skutečně využívá. Nicméně v obou případech by jasná kvantifikace vyžadovala složitější kontrafaktuální nastavení hodnocení dopadů regulace.

4.4.1 Zhodnocení nákladů

Z pohledu **indikátorů nákladovosti** byl stav zhodnocen následovně:

V ZZ RIA byl předpokládán nárůst výdajů ze státního rozpočtu vyčíslen (oproti předpokládaným nákladům na rodičovský příspěvek) pro rok 2020 a další roky na 8,6 mld. Kč ročně. Z tabulky č. 4 je patrné, že meziroční navýšení nákladů 2019-2020 bylo vyšší.

Oproti předpokládaným 8,6 mld. Kč vzrostly celkové náklady o cca 14,1 mld. Kč, tj. namísto předpokládaných cca 35 % o cca 57 %. K uvedenému nesouladu předpokladu a výsledků mohlo dojít vlivem nepřesnosti při kalkulování dopadů regulace (komplikovanost výpočtu, kdy jsou nároky (zvýšení částky) přiznávány i zpětně), nižšího odhadu porodnosti v letech 2019-2020 oproti skutečnosti (o cca 1 300 narozených dětí ročně) a částečně i tím, že v rámci předpokládaných nákladů nebyly uvažovány pozměňovací návrhy a budoucí legislativní změny.

Tab. 4: Vývoj ročních nákladů na rodičovský příspěvek 2019-2024

rok	porodnost	náklady na RodP v mil. Kč	celková výše RodP
2019	112 231	24 470	220 000
2020	110 200	38 531	300 000
2021	111 793	35 440	300 000
2022	101 299	33 054	300 000
2023	91 149	31 172	300 000
2024	84 311	29 219	350 000

Zdroj: ČSÚ, MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

Z tabulky je rovněž zřejmé, že i přes zvýšení celkové částky rodičovského příspěvku v roce 2024 došlo vlivem výrazného snížení porodnosti k poklesu celkových nákladů.

Dále byl učiněn v ZZ RIA odhad snížení nákladů na dávku porodného o cca 9,5 – 12,7 mil. Kč/rok (snížení počtu příjemců o cca 953 – 1 270). Z tabulky č. 5 (výchozím bodem je rok 2019) je patrné, že k poklesu počtu příjemců (a tím i nákladů na dávky porodného) mezi roky 2019-2020 skutečně došlo, a to výrazně více, o cca dvojnásobek původního předpokladu.

Tab. 5: Procentuální změny porodnosti a dávky porodné 2019-2024

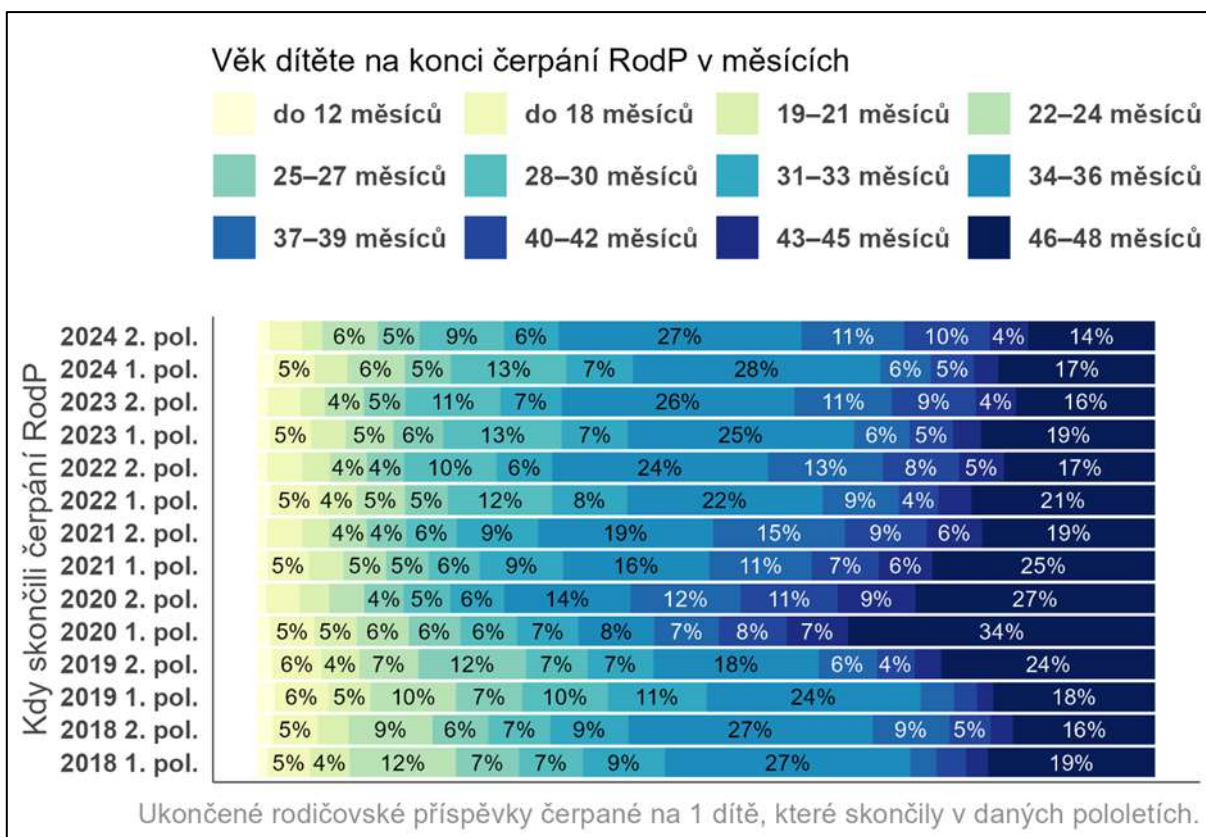
rok	porodnost	%	náklady na porodné	%	počet dávek porodného	%
2019	112 231	100	133 200 000	100	11 435	100
2020	110 200	98	105 400 000	79	9 126	80
2021	111 793	100	96 500 000	72	7 973	70
2022	101 299	90	88 200 000	66	7 877	69
2023	91 149	81	87 000 000	65	7 288	64
2024	84 311	75	73 100 000	55	6 111	53

Zdroj: ČSÚ, MPSV, OKStat, vlastní zpracování, 2025

4.4.2 Vyjádření k rizikům (nezamýšleným důsledkům)

V ZZ RIA byla formulována určitá rizika navrhované právní úpravy. Bylo konstatováno, že za určitých podmínek může vlivem navýšení celkové částky rodičovského příspěvku u některých rodičů dojít k prodloužení doby čerpání. K uvedenému efektu skutečně došlo, jak je ilustrováno grafem 11:

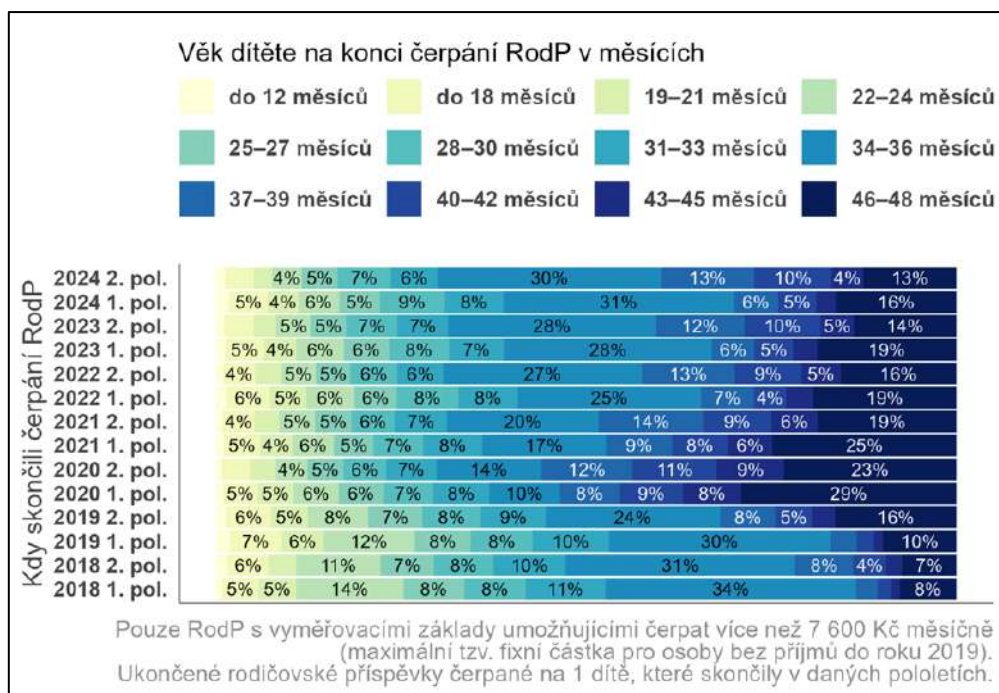
Graf 11: Ilustrace délky čerpání RodP dle věku dítěte 2018-202

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025

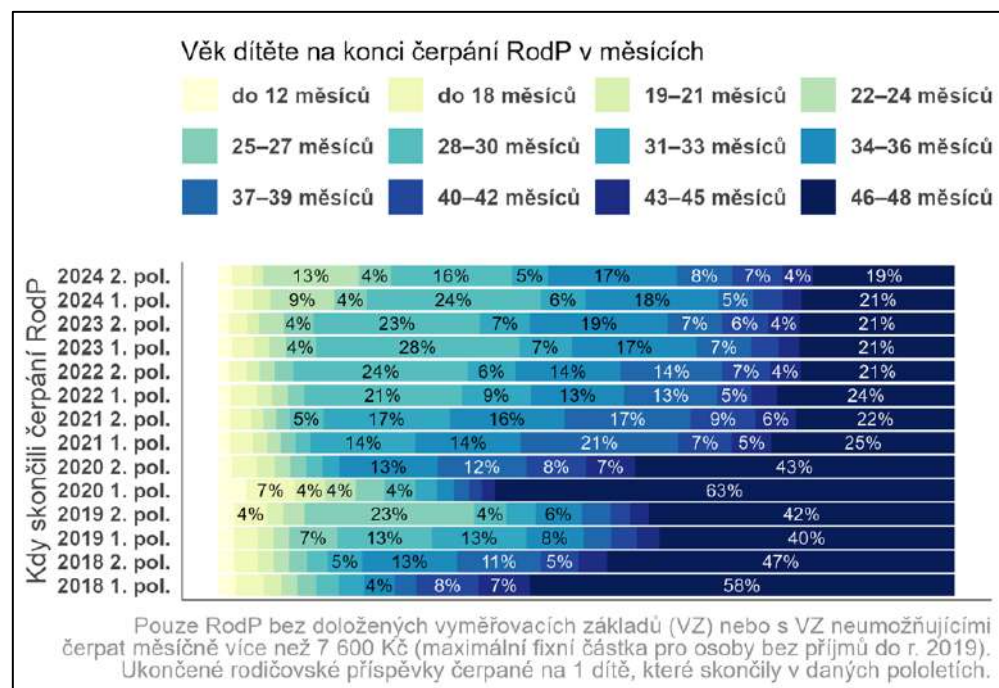
K prodloužení čerpání v roce 2020 (zejména v 1. pololetí) došlo, **poté se doba čerpání opět zkracovala. Trend prodlužování doby se více uplatnil u osob bez či s velmi nízkým DVZ** (denní vyměřovací základ, tj. u osob bez předchozí či s velmi nízkou pracovní aktivitou), pro které může být potenciálních „bonusových“ 80 tisíc Kč relativně vyšší částka v kontextu obvyklé měsíční výše RodP a zejména celkových příjmů rodiny, jak je ilustrováno grafy 12 a 13.

Graf 12: Ilustrace délky čerpání RodP dle věku dítěte 2018-2024, osoby s DVZ

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025

Graf 13: Ilustrace délky čerpání RodP dle věku dítěte 2018-2024, osoby bez DVZ

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025

Analýza délky čerpání ukazuje, že v období implementace regulace došlo přechodně k prodloužení doby čerpání dávky, což bylo zřejmě způsobeno motivací rodičů vyčerpat příspěvek v maximální možné výši. Aby mohla část příjemců, kteří měli celkovou dávku v roce 2019 téměř dočerpanou, čerpat i navýšení dávky, museli si období čerpání dávky

prodloužit do roku 2020. Z dat vyplývá, že tato adaptace na změnu regulace se týkala pouze krátkého období a pouze části příjemců dávek.

Existují i další proměnné, které mohly ovlivnit délku čerpání, mj. např. špatná dostupnost zařízení pro předškolní děti, nejistota spojená s pandemií covid-19, plánování dalšího dítěte (jednorázové dočerpání rodičovského příspěvku při narození dalšího bylo možné až od roku 2021 a nehrálo tedy v prvním pololetí roku 2020, kdy byl podíl nejdéle čerpaných příspěvků nejvyšší, vliv).

Existují indicie o tom, že navýšení RodP vedlo u části příjemců k prodloužení ekonomické neaktivity (srov. CERGE, 2022). Studie Cerge zkoumala dopad navýšení RodP na ekonomickou aktivitu matek s malými dětmi použitím kvazi-experimentální metody difference-in-difference (metoda rozdílu v rozdílech). Podle této studie klesla pracovní aktivita matek tříletých dětí o 10 p. b. a v případě dvouletých o 6 p. b. porovnávána je pracovní aktivita matek s nejmladším dítětem stejného věku před platností regulace a po ní (jak pracovala matka s např. 3letým dítětem v roce 2018 vs. v letech 2020-2022). Pracovní aktivita matek s 4letým a 5letým nejmladším dítětem se ve sledovaném čase nezměnila. Podle citované studie bylo navýšení rodičovského příspěvku v roce 2020 u části matek negativní incentivou pro návrat na trh práce.

Mezi experty však nepanuje jednoznačná shoda na tom, zda byl pokles pracovní aktivity důsledkem zkoumané regulace, nebo více souvisel s v té době aktuálními celospolečenskými jevy souvisejícími zejména s pandemií onemocnění covid-19. Rodiče se mohli rozhodnout pro prodloužení rodičovského příspěvku z důvodu nejistoty vyplývající z probíhající pandemie (a souvisejícího uzavření škol, provozoven, rizika nákazy v kolektivech, omezených pracovních příležitostí, ad.). Je tak možné, že v případě, že by pandemie neprobíhala, tak by prodloužení čerpání RodP a prodloužení ekonomické neaktivity nebylo tak výrazné.

V tomto ohledu je klíčové zdůraznit, že prodloužení čerpání RodP neznamena automatické setrvání mimo trh práce, jelikož není přímo vázáno na čerpání rodičovské dovolené – ta je ze zákona umožněna do 3let bez ohledu na skutečnost, zda je pobírán RodP. Rodičovská dovolená je pracovní volno poskytované zaměstnavatelem a rodičovský příspěvek je nepojistná sociální dávka na podporu rodiny; jedná se tedy o dva nezávislé a vzájemně se nepodmiňující instituty (tzn. lze se vrátit do práce a pobírat RodP zároveň či být na rodičovské dovolené ale bez dávky).

Po uplynutí rodičovské dovolené může rodič pečující o dítě požádat zaměstnavatele o neplacené pracovní volno – pomocí tohoto institutu mohou rodiče zůstat doma s dítětem i po dobu delší jak 3 roky a ve vybraných případech zůstávají v režimu státních pojištěnců (tzn. netýkají se jich povinné odvody).

Z výše uvedeného vyplývá, že návrat na trh práce, resp. pracovní neaktivita nesouvisí jen s nastavením podmínek čerpání RodP, ale rovněž s podmínkami upravenými v zákoníku

práce, zmiňovanou dostupností předškolních zařízení, doposud neprozkoumanými motivacemi rodičů a rozličnými rodičovskými strategiemi.

Možné negativní, resp. nežádoucí dopady nastavení RodP na pracovní aktivitu není však možné brát na lehkou váhu, a do budoucna se proto na vztah ekonomické aktivity, délku čerpání RodP a využívání institutu rodičovské dovolené zaměří analýza, která využije administrativní data veřejné správy. V této souvislosti je nutné zmínit, že dle aktuálně platné právní úpravy došlou dětí narozených od roku 2024 ke zkrácení maximální možné délky čerpání RodP o 1 rok, tedy maximálně do 3 let věku dítěte, čímž došlo ke sjednocení délky, jak možnosti čerpat rodičovskou dovolenou, tak s možnou délkou čerpání RodP.

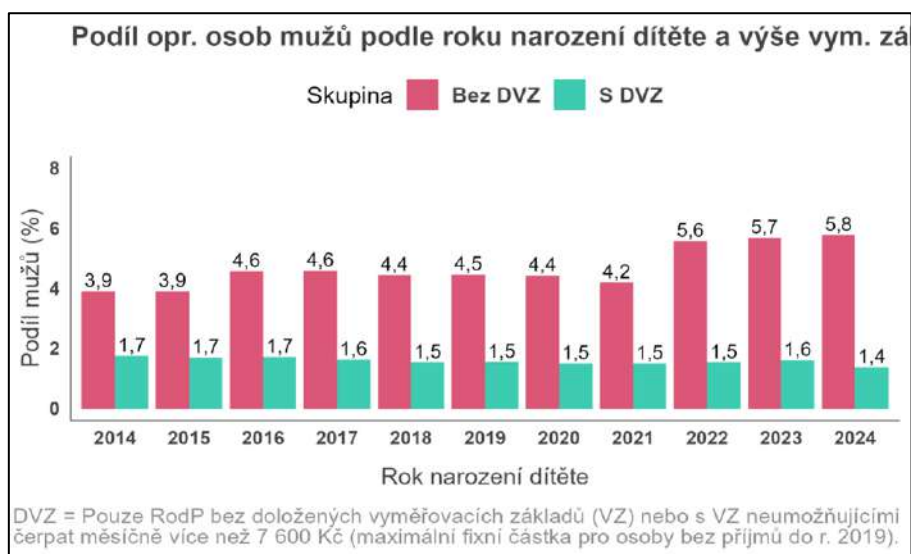
Při analýze nezamýšlených důsledků byl rovněž sledován **procentuální podíl mužů pobírajících rodičovský příspěvek**. Jak ilustrují grafy 14 a 15, procentuální podíl mužů pečujících o dítě se nezměnil. Zajímavé je, že muži jsou oprávněnou osobou relativně častěji ve skupině osob „bez DVZ“. Může jít o rodiny, kdy je hlavním živitelem rodiny žena, a je pro domácnost výhodnější snížit příjem muže.

Graf 14: Podíl mužů pobírajících RodP 2014-2024

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025

Graf 15: Podíl mužů pobírajících RodP 2014-2024 v rozdělení s/bez DVZ

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování, 2025

4.5 Konkrétní odůvodnění případného nenaplnění cílů

Z pohledu navržených indikátorů byla naprostá **většina stanovených cílů naplněna (tab. 6)**. Důvody případného nesplnění nebo nemožnosti vyhodnocení jsou uvedeny u jednotlivých cílů.

Tab. 6: Přehled plnění cílů a další posuzované dopady

Cíl (kód)	Cíl (text)	Naplnění	Poznámka
4.2.1.	Větší ocenění péče	ČÁSTEČNĚ	V případě srovnání s reálnou mzdou bylo cíle dosaženo mimo jiné i poklesem reálných mezd. V případě srovnání s vývojem indexu spotřebitelských cen cíl nebyl dosažen.
4.2.2.	Zlepšení podmínek pro sladění pracovního a rodinného života	Nebylo možné vyhodnotit	Bariéry byly zmírněny, ale nebylo možné vyhodnotit, zda regulace reálně ovlivnila zapojení rodičů do pracovního i rodinného života. Je potřeba posoudit význam jednotlivých bariér a ty pak podle prioritizace ošetřit.
4.2.3.	Zrušení pozitivní diskriminace	Nebylo možné vyhodnotit	Nelze vyhodnotit zcela jednoznačně kvůli dalším možným vlivům.
4.2.4.	Snížení administrativní zátěže klientů, ČSSZ a ÚP	ANO	
4.2.5.	Jednoznačný výklad zákona	ČÁSTEČNĚ	Došlo k poklesu počtu příjemců, ale není jednoznačně jasné, jak se projevilo zjemnění regulace v podobě zrušení povinnosti trvalého bydliště v místě, na které je čerpání dávky hlášeno.
Další posuzované dopady			
Prodloužení čerpání RodP		ANO	Došlo k dočasnému prodloužení
Dopad na pracovní aktivitu příjemců dávek		Nejednoznačný kauzální vztah	Není objasněný vztah v kontextu pandemie COVID-19.

4.6 Relevance cílů pro budoucnost

Cíle zůstávají i pro budoucnost relevantní. Právní úprava rodičovského příspěvku plní stanovené cíle – podporu rodin a možnost individuální volby variant čerpání podpory. S ohledem na tuto skutečnost **nebyla aktuálně identifikována potřeba hledání alternativních cílů či nástrojů** v oblasti rodičovského příspěvku.

Přestože došlo od doby účinnosti přezkoumávaného zákona k dalším právním úpravám (viz kapitola 3.2), je z nich patrné, že účel, cíle i nástroje k jejich dosažení zůstávají stejné.

Jedná se zejména o průběžné udržování hodnoty dávky vzhledem k vhodně zvolenému benchmarku a zvýšení flexibility jejího čerpání. Všechny úpravy jsou přijímány s ohledem na podporu rodin a podporu sladění rodinného a pracovního života rodičů pečujících o malé dítě.

5. Dopady

5.1 Náklady a přínosy – vyhodnocení a předpoklad pro budoucnost

Jak je v předchozích textech uvedeno, cíle navržené úpravy byly splněny částečně. Hlavním důvodem případného či částečného nesplnění cílů je způsoben zejména nevhodnou definicí cílů a špatným nastavením indikátorů v ZZ RIA a nedostupností potřebných dat. Formulované cíle právní regulace byly zaměřeny na **zlepšení situace pečujících osob**, zlepšení **sladování osobního a pracovního života**, a na **snížení administrativy a zjednocení přístupu**.

Náklady, které právní úprava přinesla, se nejvíce projevily v celkových nákladech na dávku rodičovský příspěvek (s výrazně vyšším dopadem – o přibližně 5,5 mld. do státního rozpočtu, než bylo původně předpokládáno, tento nesoulad byl vysvětlen v kapitole 4.4.1). Naopak rozpočtové dopady u dávky porodného byly přibližně o 0,2 mld. nižší, než se předpokládalo.

Nezamýšlený důsledek, kterým bylo **prodloužení doby čerpání**, se projevili nejsilněji těsně po zvýšení rodičovského příspěvku, měl ale pouze přechodný charakter, jak je popsáno v kapitole 4.4.2. Míru vlivu zvýšení celkové částky dávky na prodloužení doby čerpání není možné odhadnout, a to z důvodu popsanych spolupůsobících faktorů.

Konkrétní porovnání předpokladů a skutečnosti je uvedeno u jednotlivých cílů v kapitole 4. Obdobně vliv jiných faktorů je popsán v kapitole 3.3 – kontextové změny.

Náklady na implementaci parametrické změny (včetně nákladů na úpravu agendových aplikací a tištěných formulářů) nebyly odhadovány, a z pohledu celkových nákladů přezkoumávané změny jsou nevýznamné.

S ohledem na skutečnost, že přezkoumávaný předpis byl již několikrát novelizován, **neočekáváme v budoucnosti změny v přínosech a nákladech.**

5.2 Nezamýšlené důsledky

Nezamýšlené důsledky byly podrobně popsány v kapitolách 4.3.3 a 4.4.2. Aktuálně **nejsou známy žádné další nezamýšlené důsledky**, ani nejsou žádné konkrétní ve vztahu k hodnocené regulaci předpokládány v budoucnu.

Nezamýšlené důsledky týkající se změny plánování rozestupů mezi dětmi mohou potenciálně přinést pozdější změny a novely, které v tomto přezkumu nebyly zkoumány. Jednorázové vyplácení rodičovského příspěvku v případě narození dalšího dítěte může

mít potenciálně vliv na časování dětí, může motivovat především ke kratším věkovým rozestupům mezi dětmi.

Možnost čerpat rodičovský příspěvek maximálně do 3 let věku dítěte může být pro rodiny negativní (pokud by např. nebylo možné již čerpat příspěvek, ale zároveň by se pro čerstvě tříleté dítě nedařilo najít vhodné předškolní zařízení, ale i pozitivní (snazší vstup žen na trh práce a udržování si kvalifikací a dovedností). Motivovat rodiče k časnějšímu návratu na trh práce může také flexibilní novela zákoníku práce, která od června 2025 garantuje rodičům, kteří se vrátí z rodičovské dovolené před dosažením dvou let věku dítěte, návrat na původní pracovní pozici a stejné pracoviště.

Se vzrůstajícími fixními částkami čerpání rodičovského příspěvku i pro osoby bez vyměřovacích základů lze očekávat nárůst flexibility čerpání rodičovského příspěvku a variability doby, během níž je čerpán.

6. Hledání efektivnějšího řešení

Při příležitosti další úpravy této regulace je doporučeno zpřesnit cíle regulace a připravovat regulaci s ohledem na možné vyhodnocení a posílení srozumitelnosti právní úpravy pro veřejnost. Nástroje jako takové není možné zavrhnout, ale je žádoucí najít RodP vhodné místo v rámci státní podpory rodin a posílit tak provázání cílů a nástrojů skrze jasný popis intervenční logiky. Pro cíle, které byly při záměru přezkoumávané právní úpravy v roce 2019 definovány, byly zvoleny vhodné nástroje. Přestože došlo od doby účinnosti přezkoumávaného zákona k dalším právním úpravám (viz kapitola 3.2), je z nich patrné, že cíle i hlavní nástroje zůstávají stejné. **Jedná se zejména o udržování reálné hodnoty dávky a postupné zvyšování flexibility jejího čerpání** (možností volby délky pobírání nebo výše dávky, zachováním nároku na dávku při pobytu dítěte mladšího 2 let v zařízení pro předškolní děti po dobu 120 h za měsíc). Všechny úpravy jsou přijímány s ohledem na **podporu rodin a podporu sladování rodinného a pracovního života rodičů pečujících o malé dítě**.

Jak bylo zmíněno v kapitole 3, vlastní právní úpravu rodičovského příspěvku je nutno považovat za jeden z mnoha činitelů, které se podílejí na výsledném chování příjemců dávky.

K diskusi zůstává téma pravidelné valorizace rodičovského příspěvku, předpokladem pro tyto úvahy je mimo jiné **vyjasnění a shoda na obsahu pojmu účelu dávky** – zda se jedná o náhradu příjmu pečujícího rodiče, nebo obecně myšlenou podporu pečujícího rodiče atd. Legislativně byla projednávána (zejména formou pozměňovacích návrhů k tiskům otevírajícím zákon o státní sociální podpoře) celá řada návrhů na valorizační mechanismy, nicméně k nim nikdy MPSV nezaujalo kladné stanovisko. Hlavním důvodem je zejména značné znepráhlednění systému (změny v čase, horší podmínky pro plánování rodinných rozpočtů atd.).

Mezi hlavní faktory, které je potřeba zohlednit, lze řadit:

- Ukotvení v čase – valorizace ke dni narození dítěte vs. ke dni začátku pobírání dávky vs. ke kalendářnímu datu. Všechny varianty s sebou nesou určitou formu diskriminace, jelikož je rodičovský příspěvek dávka standardně pobíraná několik let, ukotvení ke dni narození dítěte nebo k začátku pobírání dávky s sebou nese riziko nezohlednění pozdějších výkyvů v ekonomice. Ukotvení ke kalendářnímu roku pak bude zakládat rozdíl u stejně starých dětí s ohledem na to, zda je dávka ještě pobírána či nikoli, bude zvýhodňovat rodiny s delší dobou pobírání a zároveň by mohlo působit tendenčně k prodlužování podpory tak, aby se dosáhlo celkově na nejvyšší možnou částku.
- Výsledný efekt v měsíčním rozpočtu rodiny – je potřeba si uvědomit, že navýšení celkové částky povede k zhruba jednotkám tisíc v celkovém dopadu, což po

rozpočítání na měsíční výši dávky bude mít zcela marginální efekt, přičemž ale bude celková výše rodičovského příspěvku pro domácnosti matoucí (nikoli paušalizovaná, jako je tomu doposud, ale např. 358 256 Kč, což se jeví poměrně nesrozumitelné pro občany).

- Rovněž je nutné respektovat možnosti státního rozpočtu.

Zároveň je do budoucna potřeba promyslet případné zrušení limitu pro nárok na dávku při pobytu dítěte v zařízení pro předškolní děti (aktuálně na 120 h/měsíc), který je z hlediska plnění cílů regulace (sladčování rodinného a pracovního života) kontraproduktivní.

7. Vhodnost nastavení přezkumu

7.1 Termíny

S ohledem na množství přijatých úprav, v době od účinnosti přezkoumávané regulace do doby vlastního přezkumu, se pětileté období jeví jako poměrně dlouhé, a bylo by vhodné zvážit i kratší termíny. Do budoucna je nutné případné přezkumy účinnosti regulace co do podrobnosti a termínů přizpůsobit rozsahu a dopadu právní úpravy a také případným změnám regulace, které probíhají před případným plánovaným přezkumem účinnosti regulace.

7.2 Nastavení indikátorů

Vlastní indikátory byly v původní zprávě o hodnocení dopadů regulace definovány **s menší mírou konkrétnosti, což snižuje možnost jejich vyhodnocení** (sledovatelnost, měřitelnost...). Pro některé cíle nebyly indikátory ani jejich cílové hodnoty definovány vůbec (snižování administrativní náročnosti, narovnání započítávání příjmů u jednotlivých dávek státní sociální podpory atd.). K definování indikátorů tak došlo při vlastním přezkumu a s ohledem na dostupná data, kterými je možno splnění doložit. V rámci budoucích ZZ RIA je nutné již při přípravě regulace uvažovat nad budoucím vyhodnocením a nastavit sledování indikátorů takovým způsobem, který umožní kontrafaktuální vyhodnocování dopadů.

7.3 Sběr dat

Sběr dat (obsah ani periodicita sběru či vyhodnocení) nebyl v původní zprávě o hodnocení dopadů regulace stanoven. Pro účely přezkumu tak byly využity datové zdroje MPSV (zejména data z agendových systémů nepojistných sociálních dávek) a ostatní veřejně dostupné zdroje (viz kapitola 8). Nastavení sběru dat je limitováno možnostmi konkrétní instituce (v tomto případě MPSV), a tyto limity (finanční, personální, právní atd.) musí být při návrhu přezkumu regulace reflektovány.

7.4 Případné konkrétní poučení pro budoucí zkvalitnění ZZ RIA

Doporučení vyplývají z výše uvedených vyjádření k termínům, indikátorům, a sběru dat pro přezkum. **Přezkum regulace by při návrhu konkrétního právního předpisu měl být**

navržen a popsán ideálně v takové struktuře, v jaké je následně při přezkumu požadován (konkrétní indikátory a jejich cílové hodnoty, sběr dat, termíny atd.).

Vzhledem k reálným skutečnostem při zpracovávání přezkumu z fungování regulace je potřeba:

- Zajistit a naplánovat personální a finanční kapacity již při určení termínu přezkumu podle významu možných dopadů regulace
- Nastavit termín přezkumu regulace s ohledem na potenciální dopady, a běžné množství dalších dílčích změn, které je typické pro regulace
- ZZ RIA by měla počítat s
 - Nastavením sběru dat takovým způsobem, aby bylo možné regulaci adekvátně vyhodnotit
 - Navrhnout sadu sledovaných indikátorů, které umožní dlouhodobé sledování dopadů regulace.

8. Podklady

8.1 Zdroje

Česká národní banka: *Bezprostřední dopady pandemie covid 19 na českou ekonomiku.*
Článek, datum citace 12. 8. 2025, dostupný na:

<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Bezprostredni-dopady-pandemie-covid-19-na-ceskou-ekonomiku/>

IDEA CERGE – EI: *Vliv zvýšení rodičovského příspěvku na participaci žen na trhu práce.*
Studie 14/2022, Jakub Grossmann, Filip Pertold, Michal Šoltés, Matěj Šarboch, Lucie Zapletalová. Národohospodářský ústav AV ČR, v. v. i., 2022. ISBN 978-80-7344-655-0

K analýze byly dále využity data a informace získané z následujících zdrojů:

Ministerstvo práce a sociálních věcí, aplikace OKStat

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Data warehouse

Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ), Registr pojistných vztahů

ČSSZ, Evidence dohod o provedení práce

ČSSZ, Evidence zaměstnavatelů uplatňujících slevu na pojistném

Český statistický úřad

8.2 Legislativní zdroje

- Pozměňovací a jiné návrhy k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů (tisk 490)
- Zákon č. 363/2019 Sb., kterým se měnil zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, včetně důvodové zprávy k zákonu č. 363/2019 Sb.
- Zákon č. 285/2021 Sb., kterým se měnil zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, včetně důvodové zprávy k zákonu č. 285/2021 Sb.

- Zákon č. 203/2022 Sb., kterým se měnil zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře včetně důvodové zprávy k zákonu č. 203/2022 Sb.
- Zákon č. 407/2023 Sb., kterým se měnil zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, včetně důvodové zprávy k zákonu č. 407/2023 Sb.
- Zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, ve znění pozdějších předpisů.

8.3 Popis použitých předpokladů a metod

Pro přezkum byly využity především analyticko-statistické metody. Předpoklady uvedené v původní zprávě z hodnocení dopadů regulace byly porovnány se stavem, který po účinnosti daného právního předpisu nastal. Zjištěný stav byl popsán. K porovnání byly využity dostupné zdroje, především pak data z agendových systému MPSV, a dále ostatní uvedené zdroje, a odborné konzultace a diskuse s odpovědnými pracovníky odboru 75 MPSV a týmem dopadových analýz MPSV.

8.4 Konzultace

Odbor nepojistných sociálních a rodinných dávek (75) MPSV

Tým dopadových analýz, oddělení analýz a hodnocení dopadů regulace (502) MPSV -
Mgr. Kateřina Šafářová, Mgr. Jonáš Kreisinger, M. A.

9. Závěr ohledně regulace

9.1 Zachování, zrušení či změna právního předpisu

Rodičovský příspěvek (zákon č. 117/1995 Sb.) je dávka státní sociální podpory, která **do určité míry kompenzuje snížení příjmů rodiče**, který se po porodu stará o dítě nejdéle do 3 let jeho věku (v době zavádění regulace se jednalo o 4 roky věku) a jeho možnost pracovní aktivity je touto péčí limitována.

Přestože došlo od doby účinnosti přezkoumávaného zákona k dalším právním úpravám (viz kapitola 3.2), je z nich patrné, že obecně formulované cíle i nástroje k jejich dosažení zůstávají stejné. S ohledem na nejednoznačně formulovaný účel RodP se doporučuje v případě další změny regulace přistoupit k jednoznačnějšímu formulování cíle, který bude možné sledovat a jednoznačně vyhodnocovat.

Jedná se zejména o udržení reálné hodnoty dávky a zvýšení flexibility jejího čerpání. Všechny úpravy jsou přijímány s ohledem na **podporu rodin a podporu sladování rodinného a pracovního života rodičů pečujících o malé dítě.**

Při úvahách o úpravách, například **zvyšování celkové částky příspěvku**, je třeba reflektovat eventuální nezamýšlené důsledky, ke kterým za určitých podmínek může docházet. Mezi ně patří možný vliv jednorázového zvyšování RodP, který může poskytnout části lidem čerpající tuto dávku, incentivu ke snížení pracovní aktivity nad rámec běžný pro tuto skupinu osob. Přestože RodP bezprostředně nezabraňuje lidem v zapojení se do pracovní aktivity, bude tento nepřímý vztah zkoumán v dalších analýzách MPSV.

Obdobně je třeba uvážit pravidelnou valorizaci rodičovského příspěvku, a to nejen v kontextu motivace pečujících rodičů k návratu na trh práce. Při zvyšování **mandatorních výdajů** (pravidelnou valorizací) je nutné respektovat možnosti státního rozpočtu.

Je diskutována také otázka **sledování docházky dětí mladších dvou let** do předškolních zařízení. Postupné zvyšování počtu hodin pobytu dítěte mladšího dvou let v předškolních zařízeních vede k názoru, že by tento hodinový limit (pro zachování nároku na rodičovský příspěvek) mohl být zrušen. V tomto případě dochází k názorovým rozporům ohledně účelu dávky v tom smyslu, zda má být kompenzace sníženého příjmu **podmiňována osobní celodenní péčí o dítě, které tak jako tak není současným nastavením dávky zajištěno. Časnější návrat na trh práce by měl být volbou, nikoliv nutností**, zároveň by však, s ohledem na celospolečensky pozitivní dopady, **neměl být penalizován ztrátou nároku na dávku.**

9.2 Odůvodnění podložené předchozí analýzou

Z analýzy dopadů přezkoumávaného právního předpisu vyplývá, že rodičovský příspěvek **plní svoji zamýšlenou funkci**, kterou je podpora pečujícího rodiče ve smyslu kompenzace snížených příjmů. Analýza nevedla k žádným zjištěním, ze kterých by vyplývala neodkladná potřeba zásadně měnit současnou právní úpravu rodičovského příspěvku.

10. Další přezkum

Další přezkum není navrhován. Důvodem jsou zejména průběžně přijímané novely právního předpisu, které předbíhají termíny přezkumů.

Pro zkvalitnění další činnosti je navrhována ad hoc analýza, která by se zaměřila, podle dostupnosti dat, na strategie různých skupin rodičů při čerpání rodičovského příspěvku a s tím souvisejícím zapojením na trh práce a čerpáním dalších nepojistných dávek.

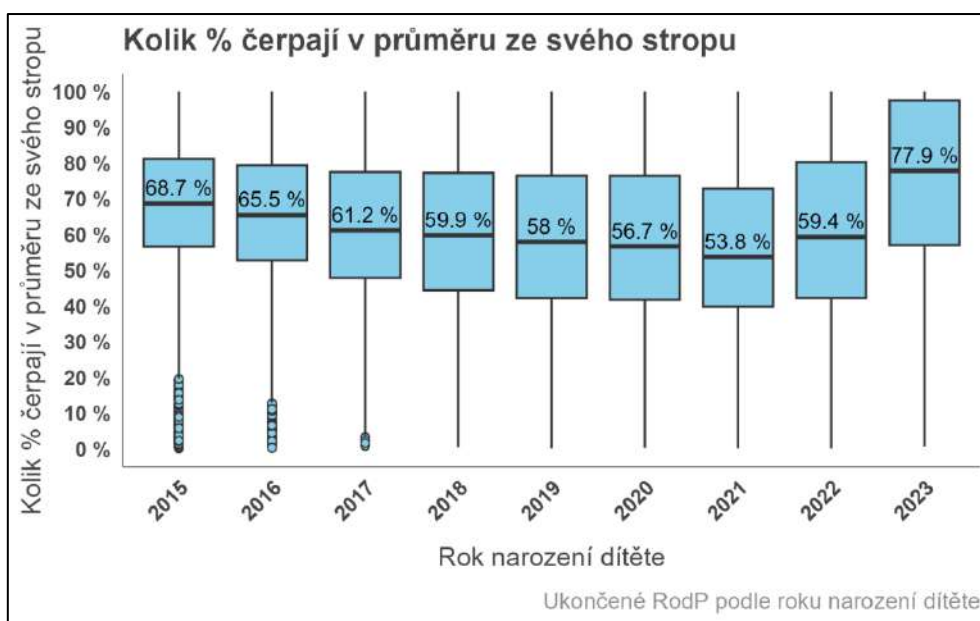
11. Přílohy

Příloha č. 1 – vývoj průměrné výše dávky ve vztahu k možnému maximu

Z hlediska stropů je porovnáváno, jaké průměrné částky RodP čerpají, oproti maximům, která by mohli čerpat. Maxima jsou stanovena buď jako fixní částky v daných letech pro osoby bez DVZ nebo jako 70 % DVZ pro osoby s DVZ (tento výpočet je možný aplikovat od roku 2018).

Vychází se z roku narození dítěte, které označuje stejnou kohortu rodičů. Porovnává osoby, kterým se dítě narodilo v podobný čas a měli tak stejné výchozí podmínky týkající se nastavení RodP (pravidla pro výpočet osobního maxima dle DVZ, zda lze při narození dalšího dítěte RodP dočerpat nebo ne). Zároveň všichni, kdo situaci aktivně sledovali, věděli např. kolik 3letých dětí se podařilo v roce 2020 umístit do MŠ, a mohli i tyto informace zahrnout do své strategie. Přes tyto podobnosti na vstupu zjevně různé rodiny volí různé strategie v délce čerpání, volí různě měsíční výši dávek a pohybují se různě na spektru svého stropu.

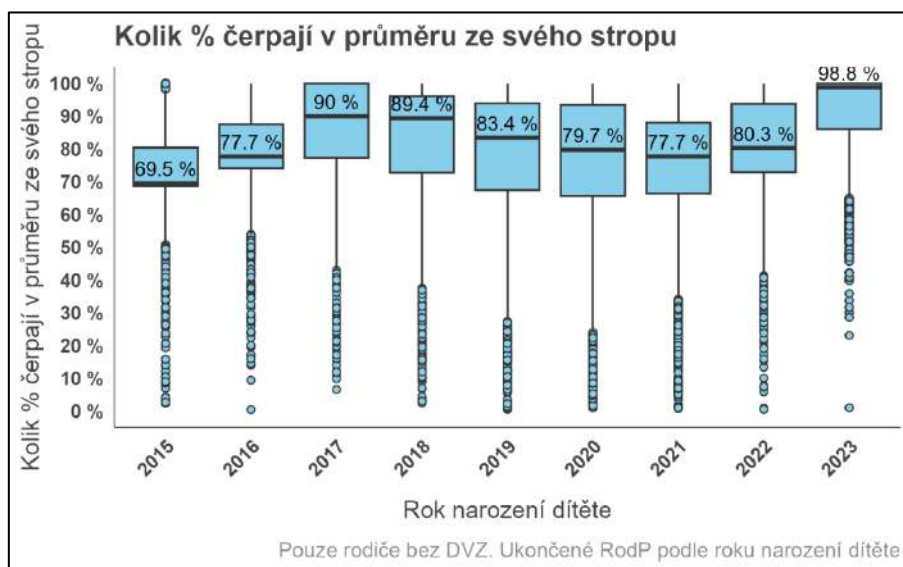
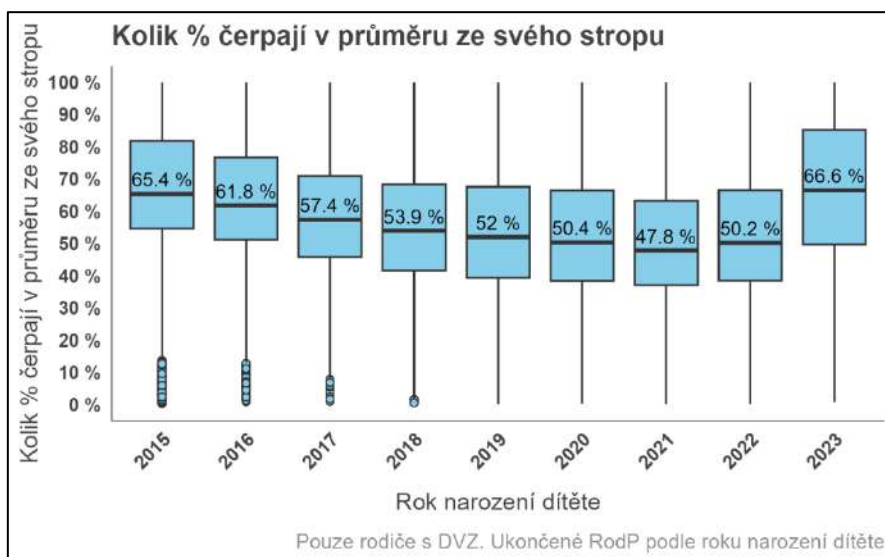
Všichni

V boxplotech vidíme mediánové částky a rozptyl. Z hlediska mediánu čerpá většina okolo 60 % svého příjmu, což znamená že pokud mají strop např 20 000 Kč, čerpají 12 000 Kč. Do roku 2021 se medián snižuje, zatímco rozptyl spíše zvyšuje. Zvyšující se rozptyl souvisí zřejmě s rozvolňováním a vyšší flexibilitou čerpání týkající výpočtu podle DVZ a zvyšování fixních částek, které mohou čerpat osoby bez DVZ. Snižující se medián znamená, že rodiny v malé míře využívají možnost čerpat vyšší částky, které jim zvyšující

se jejich stropy umožňují (ačkoliv možnosti rostou, čerpané měsíční částky tolik nerostou).

Vyšší medián v roce 2023 může souviset s vysokou inflací, na kterou reagovalo další zvýšení RodP pro děti narozené od roku 2024, která není předmětem této Ex post RIA.

Zatímco oprávněné osoby s DVZ mají zpravidla velký prostor, jak měsíční částku zvýšit (jsou od svých stropů daleko) oprávněné osoby bez DVZ se pohybují výrazně blíže svým stropům (osoba s DVZ je typicky na polovině, osoba bez DVZ typicky na 80 %).